Yarım Ay

No. 98

15 Mart 1939

15 Kr.

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi : İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı : Türkiye için { 6 Aylığı : 175 kr. / 12 " 350 kr. Ecnebî için { Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon : 23607 *Telgraf adresi :* Resimliay *Posta Kutusu :* 629

Rica : 1) İdare işlerine ait muhaberelerin: Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü

Yazı " " " : " " " Yazı "

Bilmece " " " : " " " Bilmece Memurluğu

adreslerine yazılması.

2) Bilmece zarflarına 6 kuruşluk pul yapıştırmağa lüzum yoktur; bunların zarflarını açık gönderiniz, o zaman yalnız 1 kuruşla gelir.

Halka, sıhhati ile alâkadar olmasın öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden:

Dahilîye Mutehassısı *Dr. Hafız Cemal* LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda 104) numaralı hususî kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat (9 ½ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon: 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.

Okuyucularımıza sayın doktoru ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz.

A N A

Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından neşrolunur en mükemmel ve en faydalı bir aile mecmuasıdır. 14 üncü sayısı çıktı. Behemhal alınız ve okuyunuz!

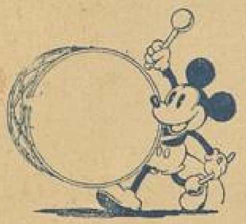

Öğretmenler İçin

DERS NOTLARI

ve

Talebeyi Görme Araştırma

DEFTERİ

30 - 40 - 50 - 60 - 70 - 80

Talebelik

Olarak, yeni ders taksimatına ve müfredat programlarına uygun olarak tertip edilmiştir.

Resimli Ay Matbaasından arayınız!..

ÇOCUK

131 inci Sayısı Çıktı:

İlk ve Orta okul öğrencileri için, Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından çıkarılan haftalık mecmuadır. Öğretmenler tarafından taktir olunan; çocuklar tarafından pek çok sevilen bu faydalı dergiyi yavrularınıza alınız!...

Yeni Çıkan

RIZA TEVFİK

HAYATI VE ESERLERİ

Adlı eseri Resimli Ay Matbaasından arayınız 60 Kuruştur.

Atletik hututunuzu muhafaza ediniz

Şişmanlıkla mücadele ediniz ve bunun en iyi çaresi olan **SHORT LINIA**'yı giyiniz. Daimî masajının tesirile yağlı tabakayı giderir. Hususî elâstikî bir trikodan yapılmış olan **SHORT LINIA** adî bir külot gibi yıkanır.

Fiyatı: 10 liradan itibaren.

Satış yeri yalnız:

J. ROUSSEL

Paris, 166 Bd. Haussmann

İSTANBUL, Beyoğlu

Tünel meydanı 12 No.lu.

Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.

JOLİ FAM KREMİ

CİLDİNİZİ

BESLER VE TAZELEŞTİRİR

GÜZELLİĞİNİZİ

GENÇLİĞİNİZİ

EBEDİYEN MUHAFAZA EDER

KENDİNİ BİL!

Yazan: ENVER NACİ

Sokratın dillere destan olmuş bir sözü vardır: «Kendini bil!»

Acaba rahat ve huzur içinde yaşamak için insanın sadece kendini tanıması kâfi midir?

İnsanlar kendilerini bildiği kadar başkalarının da, sosyetenin de aynı derecede onları bilmesi lâzımdır ki, Sokratın sözü bir inkisara vesile olmasın. Eğer kendini bilmek kâfi gelseydi, bir iftiraya kurban giden Sokrat idam edilmezdi. Filezof, kendini çok iyi biliyordu, hareketlerinin ürüstlüğüne, temizliğine emindi. Fakat başka'ları ne fesat ve garip düşünmüşler. İ! Şu halde Sokratın iki kelimesine, kendisi öldükten sonra iki kelime daha ilâve etmek icabederdi. Belki uğradığı iftiradan kurtulsaydı bunu kendisi ya geri alır veya: «Kendini bil ve bildir!» gibi başka bir şekle sokardı.

Karakterimizin, şahsiyetimizin sahibi biz miyiz? Manevî varlığımız, hüviyetimiz kendi eserimiz midir? Kendi malımız mıdır? Bu sorulara birer «evet» karşılığı ancak vahşi kabile fertleri için verilebilir. Çünkü cemiyet hayatı mahduttur. Bir fert ne ise diğeri de ötekinin kopyasıdır. Herkes hakkında verilen hükümler aşağı yukarı aynıdır, hattâ dedikodu dediğimiz bu sübjektif mülâhazalar yoktur bile.

Bir insan tanındığı gibi midir? Yani bir insanı herkes, o adamın kendini tanıyışı gibi tanıyabilir mi?

Herkes başkalarının kanaat, inanış ve hareketlerile müşterek mesuliyetler taşır.

«Her koyun kendi bacağından asılır» derler. Bu sözden mecazî manalar çıkarmak doğru olmaz. Her koyun kendi bacağından asılabilir. Fakat her insan kendi bacağından asılmaz. Yani bir insanın işlediği suç veya kazandığı meziyet ve muvaffakiyet kendisine ait değildir. Bir ferdi alâkadar eden iyilik veya kötülük onunla akrabalık, ahbaplık, aşinalık, hattâ gıyabî tanışıklık.. gibi sebeplerle başkalarına da az veya çok raci olur.

Ahbaplığından, dostluğundan, samimiyetinden cesaret alarak kendi emel, arzu ve kaprislerile başkaları hesabına harekete geçen insanlar da az değildir.

Göründüğü gibi olan veya olduğu gibi görünen bir adama maledilen bir söz, bir hareket muhitin de mülâhazalarını, onun hakkındaki telâkkilerini bir anda değiştirebilir. Kanaatler sarsılır ve yıkılır. İnsanın bu kadar çabuk karakter değiştiremiyeceğine inanılmaz. Bunun içindir ki «birşeyin şuyuu vukuundan beterdir» denir.

Fakat insanlar hakikî hadiselerden, vakıalalardan mı, yoksa şuyudan mı mesuldür?..

Dedikodunun, şuyuun vukudan fazla müessir olduğu inkâr edilemez. Aleyhinde söylenilen sözleri, kendisine yapılan ithamları işittiği zaman, haddı zatında çok temiz olduğu halde, müteessir olmıyan kim vardır? Böyle bir hal karşısında: «Ben kendimi biliyorum ya!. Neme lâzım!» deyip geçilemez. Ufak bir teessür duymamanın imkânı yoktur. Bu teessür kendi namımıza değil, safsatayı çıkaranlar ve inananlar namına bile olsa..

Şuyudan çekinmek bizi hakikî hüviyetimizi tebarüz ettirmekten menneder, istemiye istemiye, elimizde olmadan değişir, tabiiliğimizden uzaklaşırız.

Şu halde ancak kalıbımızın sahibiyiz; hüviyetimizde, içimizden fazla dışımızın, muhitimizin tesiri vardır.

Bir dedikodu yüzünden heba olmuş iyi insanlar, veya birkaç kişinin menfaatına dayanan reklâmlarile iyi tanınmış fena insanlar az mıdır?.

Fazilet çok şahsî ve çok mütehavvildir. Menfaattan uzak bir kelime gibi görünürse de ekseriya menfaatin ta kendisidir. Herhangi bir insanın arzu, kazanç ve menfaatine uygun hareket eden, o adam için idealdir, ve doğrudur, sevimlidir, hoştur. Hakikat ve insanlık bakımlarından bazılarını memnun edemiyenler de geçimsiz, suratsız hattâ melûndur. O zavallı artık istediği kadar kendini bilsin!

Hastayı muayene eden baş doktor:
— Öldü!.. dedi.
Bir doktor: — Dışarıda büyük bir heyecan ve endişe ile ameliyatın neticesini bekliyenlere şimdi ne cevap vereceğiz?
Diğer bir doktor: — Ne cevap mı vereceğiz? Bundan daha kolay ne var: "İspanya öldü yaşasın İspanya!..„ deyip işin içinden çıkarız.

Tramvayda gazeteyi büyük bir alâka ile okuyorlardı:
— "İspanyada cumhuriyet hükûmeti mağlûp olmuş; Franko kat'î galebeyi kazanmıştır...„
Okuyan yanındakine dönüp:
— Şimdi İtalya ne yapacak?
Okunanları büyük bir dikkatle dinliyen zenci atıldı:
— Vatanım Habeşistana yaptığını!..

— Küçük bayan, şairlikle memurluk beraber yürümez.

GÖZLERİNDEKİ PIRILTI...

Yazan: İnci ÖZKURT

Bazen derin hülyalara dalarım. Sessiz gecenin içinde kulaklarıma kadar gelen müzik beni, sihirli tırnaklariyle bu hakikatın ortasından koparır, sonsuz bir rüya denizine fırlatırdı. Unuturdum, içinde bulunduğum hayat gözümden silinirdi. Ve önüme açılan penbe ufukta ben hayatımı kendi elimle süsler, hazırlardım. Arzularım orada canlanır, el ile tutulur bir hal alırdı. Bu arzular ki, onları çok basit bulduğum halde isterdim. İsterdim ki sevimli ve şen bir yuvamız olsun ve ben bu yuvada ince anlayışlı bir baba ve annenin dikkat ve ihtimamları ile büyüyeyim. Onlar beni sevsinler ve anlasınlar. Çünkü sade sevmek ve şefkat göstermek çok kuru ve yavan kalan birşey... Şüphesiz her anne ve baba az çok evlâdını sever. Fakat heyhat, çocuğunun her arzusu, herşeyi, her hareketi ile alâkadar olan ve onu, onun ruhile anlamağa çalışan anneler ve babalar kaç tanedir?.....

İşte ben böyle bir yuvada mesut ve müreffeh bir hayat isterdim Gözlerimi kapar ve kendimi renk renk ipekliler içinde ışıklı salonlarda dolaşırken görürdüm. Fakat bütün bu hülyalardan sıyrılıp etrafıma baktığım zaman anlardım ki hayat bana bunlardan hiçbirisini bahşetmemiştir. O halde tek çare onunla mücadele etmek... Kimseye başeğmeden ken vet ve kudretimle onu yenmeğe ça Çalışırdım ve bu bana zevk ver bu zevk beni bütün basit düşün kurtarıp yüksek bir ülküye doğru lerdi. Onların hepsini unutur, etraf dalı bir unsur olmak kaygusu bu, düşünceleri gülünç bulurdum herşeye rağmen iradem harici kuvvet beni onlara çekerdi. Sıcak gun bir yaz gününde masanın çalışırken, ince ipek elbiselere bü bir genç kız hayali, benim kendi dığım hayalî hayatımdaki "ben" da dolaşır ve sanki benimle istihza

Hayatta üvey bir baba eline d yaşayıp gidiyordum. Annem şüph ni severdi. Fakat hayat kaygusu benimle lâyıkiyle alâkadar olamıyor ben böyle yalnız başıma, kendi k yol göstererek hayat yolunda yürü Seneler geçti, mektebi bitirip haya dım. Fakat iş bulmak, bir yere gir için hayli güçlük çektim. Hayatın renç tarafları olduğunu yavaş yava iyi anlıyordum. Anlıyordum ki bi zel ve parasız olmak kadar acı şe muş...

Bir gün çalıştığım dairenin şe larım arasında küçük bir kâğıtta y şiir bulmuş, müstehzi ve kızgın lüşle bana gösterdi:

— Küçük bayan, şairlikle m beraber yürümez.

Kıpkırmızı oldum. Ve can ile karaladığım bu küçük şiir, sa cinayetimin delili imiş gibi ezil mek bu da bir istihza vesilesi elinden aldım ve parça parça ett

O günden sonra bu küstah ad nimle daima istihza etmeğe ve şiir yazıp yazmadığımı sormağa b

Ona:

— Nasihatınızı unutmadım. Ar mıyorum, dedim.

Güldü:

— Beni mazur görün, sizi kırd liba.

Hiç aldırmadım. Masamın baş turup kâğıtların arasına gömüldüm

Gene bir akşam yazdığım kâğıt kik bahanesiyle yanıma geldi:

— Şaka olarak söylediğim ufa sözü halâ unutmamış görünüyorsu

Başımı kaldırdım. Karşımda du genç adamın gözlerinde yaptıkla utanmış bir ifade vardı. Bütün ara ma rağmen bakışlarında istihzaya birşey bulamadım:

— Aldanıyorsunuz! dedim. Bu basit birşeyi çoktan unuttum... ve eğerek gene çalışmağa başladım

Dairenin şefi Cevat benimle, bü ğer memurlardan fazla alâkadar olu Beni kırdığını anlıyarak bunu tam nasıl muamele edeceğini şaşıran bu

de eskisi gibi müstehzi ve mağrur nuyordum. Esmer çehresi, siyah saçlar- rtülü başı, daima ciddî ve samimî o- siyah gözleri ile o, bende iyi ve dü- bir şahsiyet tesiri bırakmağa başla- tı.

Onu ilk defa daireden hariç olarak bir gününde gördüm. Galatasarayda bir uğradıktan sonra tramvay istasyonu- gelmiştim. Akşam olmuştu. Elektrik nda ışıldayan Beyoğlu caddesi, havanın li soğuk olmasına rağmen oldukça ka- alıktı. Paltomun yakasını, kaldırdığım de rüzgâr bir kamçı gibi boynumu, aklarımı kesiyordu.

Birdenbire koluma sert bir el yapıştı:

— Bonsuar Bayan Nesrin.

— Bonsuar Bay Cevat.

— Galiba tramvay bekliyorsunuz. Ne- e gideceksiniz?

— Eve dünüyorum; Maçkaya.

— Ben de Şişliye çıkacaktım, sizi evi- e bırakabilirim. Buyrun.

Hemen orada duran hususî otomobi- kapısını açtı. Ne diyeceğimi şaşırmış- ı. İtiraz edemeden ona itaat ettim. İki- z yanyana yumuşak kadifelerin üstüne ırduk. O, şoföre dönüp:

— Maçkaya, dedi.

— Sizi rahatsız ediyorum Bay Cevat.

Hayretle ve gülerek yüzüme baktı. özlerinde şimdiye kadar hiç görmedi- im garip bir mana vardı.

— Siz mi? diye dudaklarını büktü.

Sustum ve önüme baktım. İsminden dairenin şefi olmasından başka bir- yini bilmediğim bu erkeği gizlice tetki- koyulmuştum. Çok ince bir zevkle gi- nmişti. Ve üstündeki en ufak şey bile ribirine uygun, biribirile kaynaşmış bir kildeydi. Görünüşünden henüz 30 ya- ndan fazla olmadığı belliydi.

Aramızda hüküm süren ağır sükûtu yırttı:

— Henüz saat 6, bu saatte demek eve önüyorsunuz?...

— Evet, dedim, işlerimi bitirdim.

Gülümsedi:

— Tatil gününde de iş mi?... Sinema- gitmiyor musunuz?

— Arasıra giderim.

— Fakat ben sizi hiç görmiyorum. Ga- a evde oturmayı daha çok seviyorsu- uz?

— Okuyorum.

Başını çevirip dikkatle yüzüme baktı. oyasız çehrem, mütevazi kıyafetim, gez- eyi eğlenmeyi sevmiyor görünüşüm her alde onu hayrete düşürüyordu.

— Size şaşıyorum, sizi anlamak isti- orum.

— Ben göründüğüm gibiyim.

Otomobil Maçkaya gelmişti. İnerken na elimi uzattım. Bakışları yüzümde du- arak söylendi:

— Arkadaşlığınız beni memnun ede-cek. Görüşelim Bayan Nesrin, konuşmalarımız iş saatlerine münhasır kalmasın.

— Çok teşekkür ederim, dedim. Sizi rahatsız ettim.

***

Gözlerimi açtığım zaman güneş bana daha parlak, insanlar daha sevimli, velhasıl hayat bambaşka bir şekil almış görünüyordu. Bunun kendim bile rüya olup olmadığına karar veremiyerek kulaklarımda o kalın ve ılık sesi duyuyordum:

— Sizi seviyorum Nesrin.

Bu sesi tekrar tekrar duymak için gözlerimi kapıyordum.

Baharın ılık ve kokulu bir akşamında Cevatla kendimi yanyana buluyordum. O, açık renkli spor elbisesi içinde hiç o masa başındaki iş adamı değildi ve ben hayata başını çevirmiş Nesrin değildim.

Onun sıcak avuçlarına ellerimi bırakmıştım. Bu, uzun bir arkadaşlıktan sonra Cevadın bana ilk itirafıydı.

— Sizi seviyorum Nesrin.

Yüzüm kıpkırmızı, başım önümde susuyordum. Kalbim bütün kuvveti ile bu sese cevap verdiği halde ben birşey söyliyemiyordum.

Bu gezintiden sonra onunla artık daima beraberdik. Aylarca saadet çiçeklerinin süslediği yeşil bir yolda yanyana yürüdük. Cevat her zaman saçlarımı okşıyarak:

— Sen benimsin, sadece benimsin! derdi.

O, Böyle söylerken ben gözlerimi kapar, temiz, şık, mesut bir yuvanın hayaliyle bütün benliğimin sevinç ve heyecandan titrediğini duyardım. Hayat bana hiç beklemediğim bir saadeti bahşetmişti. Beni dünyanın en güzel, en iyi kalpli insanı seviyordu. Fakat hevhat Nesrin!... Sen kendi kendini aldatıyordun. İyi dinle ve anlamağa çalış, bak bu genç adam sana ne teklif ediyor:

Gözlerim derin bir uçuruma açılıyordu. Cevat ılık ve tatlı sesiyle beni büyüliyerek bir uçuruma atmak isteyen bir alçaktan başka birşey değildi. Halâ devam ediyordu.

— Artık daima beraber olacağız Nesrin. Küçücük şık bir apartmanımız, yazın Marmaranın koyunda şirin bir köşkümüz olacak. Sen ve ben ikimiz burada ne güzel günler geçireceğiz. Cemiyetin basit bir âdeti uğruna bütün bunları ezecek, çiğneyecek, geçecek misin? Hem bu muvakkat bir zaman için. Bu mühim işi başardıktan sonra derhal evleneceğiz. Eğer şimdi benim evlendiğim duyulursa kızını bana vermek istiyen ve bundan dolayı birçok kolaylıklar gösteren Bay Hasanı gücendirmiş olacağım ve işim yüzüstü kalacak. Halbuki bu, hayatî bir meseledir ve bizim istikbalimize aittir.

Önümde yalvaran bu mahlûk bana, hayatımda hiç unutamıyacağım günler yaşatan Cevat mıydı!... Hayır, buna imkân yok...

İlkbaharın yeşil koynunda bütün kötü duygulardan uzak olarak benden sadece kalbimi isteyen Cevat öldü. Şimdi karşımdaki erkek gözlerimi serveti ile büyüleyerek buna mukabil beni satın almağa kalkan bir ahlâk düşkünüydü.

Yarabbim, bunları söyliyen ve böyle düşünen ben miydim? Hülyaları şık ve mesut bir yuvayla, zenginlik, ihtişam olan Nesrin, bunları şimdi ayakları altına alıyordu. Servet, ihtişam ve bütün bunlardan çok sevdiğim bir çehre... Saf ve tertemiz aşkımızın tarihi... Ben bunları çiğneyip geçiyor muydum?..

Niçin?.. İlerde beni ne bekliyordu!... Seven kalbimin ıstırapları ile karışan ihtiyaçlarla dolu bir hayat... Bunun için mi Cevadı reddediyordum. Ondan ayrıldıktan sonra nereye dönecektim?.. Başka bir yerde iş bulursam da gene o mağmum ve renksiz hayatım başlıyacaktı. Uzaktan bana gülümseyen şık, mesut ve sevilen Nesrin yanında, çalışmağa mahkûm olan fakir Nesrini görüyordum. Fakir, âciz ve kuvvetsiz Nesrin! Evet, fakat alnı açık olan, vicdanına ve namusuna karşı yüzü ak olan Nesrin... Oh, bu ne büyük bir kudret.... Öyle büyük bir kudret ki bir atlayışta aşkımı, serveti, derin, sonsuz mavi hülyalarımı ezip geçtim.

Gururu kırılan Cevat, zalim ve müstehzi oldu. Fakir ve çalışan bir kızın, onun aşkını ve servetini namusu uğrunda reddedeceğini herhalde hiç düşünmemiş olacaktı:

— Peki Nesrin. Seni zorla sürükliyemem. Fakat bil ki pişman olacaksın. Bundan sonraki hayatın eskisinden büsbütün karanlık ve acı olacak...

Ben de ıstırap çekmiyecek değilim. Fakat seni unutmak için kendimi avutacak çok şeyler bulacağım, halbuki sen...

Müstehzi bir gülüş kulaklarımı ve kalbimi paramparça etti. Artık orada duramadım. Dolaşık ve sendeleyen adımlarla kendimi eve attım.

***

Cevadın dediği fazlasiyle oldu. Fakat ben bunu, esasen bile bile yapmıştım. Yalnız birşeyde yanıldım. Istırap çekiyordum, fakat pişman değildim. Hayat benim için taşınması mecburî olan bir yükten ibaretti.

Cevadı o ayrılıştan sonra bir kere Beyoğlunda görmüştüm. Yanında sarışın şık, biraz fazla boyalı bir kadın vardı. Sonradan metresi olduğunu duydum. Bir daha onu görmemiştim.. Avrupada olduğunu işitiyordum.

Cevattan ayrılış, hayatın omuzlarıma çöken yükü beni bedbin bir insan yapmıştı. Boş vakitlerimde çok okuyordum. Ve yazıyordum. Yazılarımda belki yüksek bir dehâ yoktu. Yalnız hissetiğimi ve gördüğümü olduğu gibi anlatıyordum. Tesa-

— Arkası 25 inci sayfada —

ATASÖZLERİNİN İÇTİMAÎ KIYMET

Yazan: Salâhaddin KANDE

Arapça ifade ile darbımesel dediğimiz atasözlerinin içtimaî, ahlâkî ve terbiyevî kıymetlerini bilmek herkes için pek lüzumludur. Bu gibi sözleri en çok halk kullanır. Söz arasında ve tam sırasında kullanılan bu kısa ve hakimane cümleler, herhalde binlerce yıldanberi devam eden ve ecdattan ahfada geçen hayat ve cemiyet tecrübelerini gösterir.

Her milletin, her cemiyetin böyle bir çok darbımeselleri vardır. Bunların mühim bir kısmı mana ve fikir bakımlarından biribirinin hemen aynıdır. Yalnız ifade tarzlarında farklar görünür. Hepsi de nihayet cemiyet hayatının zihnî, ruhî temayüllerini, telâkkilerini gösteren en doğru ve en açık hakikatlardır. Bu sebeple atasözlerine fazla kıymet ve ehemmiyet vermek lâzımdır.

«Balık baştan kokar» . «Açma sırrını dostuna, çünki dostun dostu var». «Tozda dumanın fermanı okunmaz» . «Varsa pulun olurum kulun, yoksa pulun külhandır yolun» . «Ak akçe karagün için» . daha böyle binlerce atasözü sayabiliriz.

Bunların kıymetlerini nasıl ölçelim, bu ifadeler bize nihayet ne gibi birer içtimaî fayda temin ederler. İşte bu yazımda bu sorgulara derli toplu bir cevap vermeğe çalışacağım.

Cemiyet hayatının, ruhî münasebetlerin esas olduğunu kabul eden sosyologlar, cemiyeti şöyle tarif ederler: Cemiyet, fertleri ve grupları arasında karşılıklı ve devamlı ruhî münasebetler bulunan insan topluluğudur. Bu topluluklara bir cemiyet diyebilmemiz için, onların ferd veya grupları arasında herhalde psikolojik bir takım tesir ve aksi tesirlerin bulunması şarttır. Bu türlü münasebetlerde bir «iştirâk vetiresi» vardır ki, sosyolog, bunu arayıp bulmağa mecburdur. Bu vetirenin müşahede ve tahlili bize gösteriyor ki, insanlar arasındaki hertürlü münasebetlerin esası müşterek duygular, düşüncelerdir, anlaşmalardır, sevişmelerdir, inançlardır.

İşte, bütün münasebetler sırasında cemiyet hayatının intizamını, ahengini, saadetini temin edecek bir takım fikirler, kaideler, ananeler meydana gelir.

Hayat mücadelesinde muvaffak olmak, yaşanılan tabiî muhite intibak etmek, civardaki düşman kabile veya milletlere karşı kendilerini müdafaa edebilmek ve aynı zamanda kendi cemiyetlerinin devam ve bekasını, refah ve saadetini temin edici maddî tedbirler alırken bunları da kuvvetlendirici manevî esaslar koymak, hülâsa, cemiyeti ebedileştirmek arzu ve endişesinden doğan bütün fikir ve hareketler bir takım içtimaî insiyak ve düşüncelere dayanır. Asırlar geçtikçe cemiyet hayatında zuhura gelen bir takım ilerileme ve gerilemeler, ihtilâller, bozgunlar veya muvaffakiyetler, nihayet başka insanlarla olan münasebetlerin birer neticesi olduğundan, her nesil bu türlü hadiseler karşısında daha akıllı ve tecrübeli bulunmayı ister ve kendinden evvelki nesillerin bilgilerinden faydalanır.

Bu suretle bir aile hayatı bilgisi, kabile hayatı bilgisi doğar. Küçük gruplar arasında başlıyan ve devam eden ruhî münasebetlerden a'ınan derslerden başlıyarak daha geniş ve büyük gruplara kadar, her grup kendi fertlerine bu asırlık bilgileri aşılar ve insanların müşterek münasebetlerinde dikkat edilecek noktaları birer kaide şeklinde onlara telkin eder.

Demek oluyor ki her cemiyet böylece babadan evlâda geçen bir yığın ruhî malzemeye maliktir ve bunlar daha eski nesillerin bizzat hayattan alınmış hakikî tecrübeleridir. Bu tecrübelerin birinci değeri fert olarak bir insanın temayüllerini değil, bir cemiyet unsuru olarak içtimaî ferdin temayül ve düşüncelerini göstermesidir. Esasen içtimaî mevzuda ferdin kıymeti ancak cemiyetle olan alâkası nisbetindedir. Bu suretle, bir atasözü, ilk nazarda cemiyet fertleri arasındaki karşılıklı münasebetlerin meka izmasını kuran ruhî temayüllerin bir parçasını ifade etmektedir, diyebiliriz.

Şimdiye kadar hiçbir atasözünün ifade ettiği mananın yanlış olduğunu kimse iddia edememiştir. Çünkü, onlar her nesil tarafından tecrübe edildikçe doğrulukları hakkında kat'i kükümler verilmiş birer içtimaî hakikatlardır. İşte bir misal:

« Balık baştan kokar. » sözü gibi Bakınız nekadar kat'î, açık ve doğru bir hüküm. Size bunu kısaca izah edeyim

İnsan oğlu, balık denilen mahlûkun sudan çıktıktan sonra bir müddet taze bir halde durduğunu görüyor, bir müddet sonra bayatlayınca ilk bozulma alâmetleri nin balığın başında başladığına şahit oluyor ve hüküm veriyor: Balık baştan kokar. Fakat, bu söz alelâde bir hayvanın kokmasını ifade edince hiçbir içtimaî kıymet alamazdı. Daima realitelerden örnek ve ders alan, her hükmü müşahhas vak'alara istinat etmek suretile vermeği daha doğru bulan insan zekâsı, bu tabiî hadise ile diğer bir içtimaî hadise arasında bir münasebet keşfetmiş ve bu münasebeti ifade etmek için de fikri müşahhas bir misalle teyidi muvafık bulmuştur.

İnsan görmüştür ki, bir aile dahilinde herhangi bir çözülmenin, geçimsizliğin; bir kabilenin, siyasî ve içtimaî vaziyetinde hasıl olan bozgunun ilk sebepleri aile reisinde, kabile reisinde, yani topluluğun mukadderatına hâkim olan bir fert veya bir zümrede aramak lâzım geliyor. Çünkü ön tekerlek nereye giderse tabiat bizzarure arka tekerlek te oraya gid Cemiyeti idare eden bir insanın, o yet fertleri üzerinde hâkim, nüfuz ması için, herhalde cemiyetin m kudretlerini daima canlı ve taze bir bulundurmasındaki zaruret, o fertte o makamda bir takım ahlâkî hattın, vasıfların varlığını icap ettirmektedir lim bir kabile reisi, ahlâksız bir yalnız kendi keyfini düşünen bir s sadece kendi menfaatlerini kollıyan şirket müdürü, cemiyetin diğer fertler bir rehber, bir örnek mevkiinde bulu larından bu fena hareketleri tabiati raflarında toplanan ruhî iştirâk bağ gevşetiyor, kendilerine benziyen ku fertler de başka fertlere karşı aynı hareketleri tekrara başlarlar, esase sanın nazarında mevcut taklit kabi bu hadisede de kendini gösterir, git cemiyet dahilinde ahlâkî kıymetler lur, hükümsüz kalır. Sonunda bir an düşülür. Zira, balık baştan kokm kuyruğa doğru bu koku yürümüştür

Ahlâkî kıymetlerin cemiyet hayatı rollerinin nekadar mühim olduğunu nürsek bu atasözünün kıymetini da ölçebiliriz. Günlük hayatta öyle vak karşılaşırız ki bunların bir kısmı için hakikaten birer ders olacak n verir. Bütün içtimaî münasebetler şahsımızı alâkalandıran birçok vaziy aldandığımızı, yanıldığımızı, üzüldüğ veya sevindiğimizi görür ve bunları men hepsinde cemiyet kaidelerine r sizlik edilince muvaffak olunamadığı onlara hürmet gösterildikçe işleri çoğunun iyi neticeler verdiğini a Bütün bu hallerde kendimize ya bir t bulmak yahut bir ibret dersi almak sadile ve her başımız sıkıldıkça ya itikatlarımıza sarılır, onlarda manev destek ararız, yahut millî felsefemizin şahhas kaideleri olan atasözlerine vurur, nedametimizin acılığını gider çalışırız.

Halk tabakası için atasözleri en ru yolu gösteren hikmetlerdir. Bu tok, açık ve emredici cümlelerde bin yıllardanberi tecrübe edile edile art kat'i safhasına gelmiş beşerî kan saklıdır. Bu cümlelerde insan ruhi temayülleri, ihtirasları, arzuları, endi okunur. Dikkat edilirse, modern b mızda hemen hiçbir yeni hikmet dü icadına hacet ve lüzum görülmemekt Yani eski nesillerin bu sahadaki tec leri bütün içtimaî hayatın ruhî he tezahürünü birer birer tektik etmi hükmünü vermiş, demek oluyor, biz ş yalnız onları tahlil ve ilmî tecrübeleri teyit edebiliyoruz.

O halde, yeni nesle düşen vazi en doğru hareket, atasözlerine hem met etmek, hem de onları dikkatle t ederek cemiyet hayatında kendileri rehber edinmektir.

SÖZ VE BESTE MESELESİ

Yazan : Naciye EVREN

Şiirin müzik ve aletten (Lir, kopuz, saz.. güfte) ayrılmadığı tarihî devirlerde beste ile güfte arasında tenasüp ve mantık vardı. Besteyi sözden, sözü besteden ayırmak mümkün olamazdı.

Ditiramp, Eleji ve eski halk şiirlerinde söz kulağa ne kadar munis gelirse, beste de o derece güzeldi. Bu gün onları müziksiz dinlediğimiz ve söylediğimiz zaman bile bedii heyecan duyuyoruz.

Sosyetede içtimaî hayatın genişlediği, iş bölümünün kuvvetlendiği zamanlarda alet ve müzik şiirden ayrıldı. "Müzik şiirin ahengidir, güzel şiirin besteye ihtiyacı yoktur. Ancak kötü şiirler, kıymetsizliği müzikle örtülsün diye, bestelenir„ denildi ve şairlikle musikişinaslık iki ayrı branş halini aldı.

Fakat insan ruhu şarkı söylemek ve dinlemek ihtiyacını, yani beste ve sözü bir arada bulmağı, zamanla daha fazla hissetti.

Tarihî şekil ve seyri ne olursa olsun bugün şairden yalnız şiir ve güfte bekliyoruz, saz veya lir çalmamasını bir kusur, bir noksan telâkki etmiyoruz. Şairle musikişinasın elele çalışmasından sonra kuvvetli şarkıların meydana geleceğine kani bulunuyoruz.

Beste ile güfte arasındaki ahenksizlik, nisbetsizlik öz güfteye karşı duyulan hasret hemen her millette görülen bir haldir.

Öyle şarkılarımız vardır ki sözleri, besteleri yanında çok sönük ve çok manasız kalıyor. Bu, yazısile hiç alâkası olmadan rasgele konulmuş gazete ve mecmualardaki fotoğrafları, resimleri andırıyor. Sözün bayalığı, zevksizliğile müziğin değerini ve hazzını kaybetmemek için kelimelere kulaklarımızı tıkadığımız anlar da az değildir.

Şarkılar nesilden nesile intikal etmek hassasını taşırlar. Hava gibi etrafımızı sarar; içimize, hafızamıza işlerler. Hayatımızın ilk günlerinde, beşiğimizde dinlediğimiz şarkı, annelerimizin ninnileridir, kederli veya neşeli anlarımızda dudaklarımızdan eksik etmediğimiz, yahut dinlemek istediğimiz tek şey şarkıdır. Onunla dudaklarımızın içimizdeki sırları faşetmesine mani oluruz.

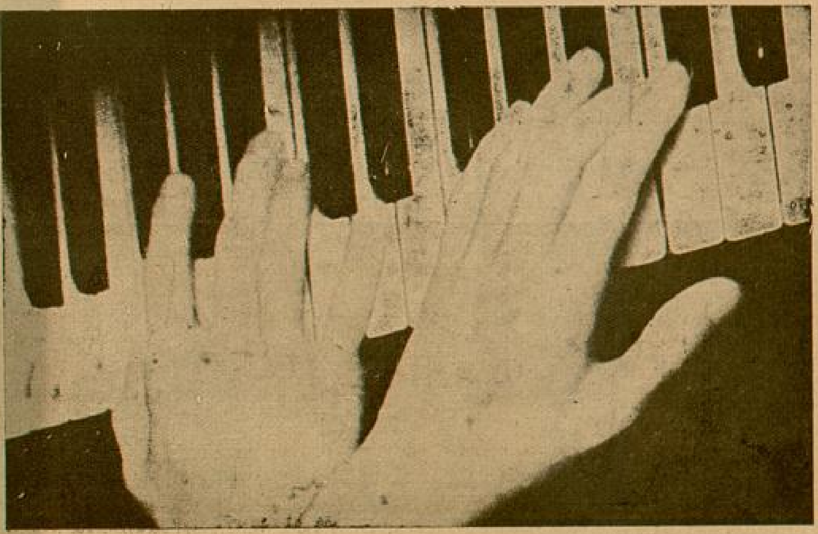

Bu kadar büyük bir değeri ve rolü olan şarkılarımızın bestesinin güftesinden, güftesinin bestesinden güzel olmasını kim istemez !..

Beste ve güfte tevazününü temin etmiş, mükemmel şarkılarımız yok değildir. Meselâ; Yahya Kemalin, Faruk Nafizin, Ömer Bedreddinin, Orhan Seyfinin.... bazı şiirleri bestelenerek güzel birer şarkı halinde meydana konmuştur.

En fazla güftesi olan merhum Ahmet Refikdir.

Endamının hayalini gözlerimden silemem,
den tutun da:
Rabbin bana bir nimeti varsa o da sensin!
e varıncaya kadar birçok şarkılar yazdı. Umumiyetle kaleme aldığı bu şarkıları "Gönül„ adlı bir kitapta toplamıştır.

Bestenin ve güftenin salâhiyettar üs-

tadı yine merhum Ahmet Rasimdi. Birçok besteleri ve şarkıları mevcuttur.

Bu gün alaturka güfteciliği kendine iş edinmiş ve şarkılarını bir kitapta toplamış, şair değil, fakat şarkılarımızın sözlerine biraz nezahat vermeğe çalışan bir zat var : Mustafa Nafiz.

Bazen bestekârlarımız, bestesiz veya besteye uyacak şiir ve manzume bulamamak yüzünden oturup melodilerinin sözlerini kendileri yazmak mecburiyetinde kalıyorlar. Şüphesiz ki iki iş bir elden çıktığı için söz tarafı ekseriya zayıf oluyor.

Güfte yazabilmek için muhakkak ki musikiye âşina olmak gerektir. Teknik bilgi ile şairlik kabiliyeti birleşince meydana gelecek şarkının bedii kıymeti inkâr kabul etmez.

Alafranga şarkılarımızın ve dans havalarının sözleri daha rasgele ve daha zayıftır.

Rumbada rumba rumba
Kalplere vur bir zımba!

Yaktı beni kavurdu,
Dumanımı savurdu.

Bir anda akla geliveren bu parçalarda kafiye ve ölçü zarureti yüzünden düşülen zevksizlik âşikâr değil mi ?.

Muayyen bir besteye söz ve kelime uydurmak suretile yapılan adapte havalarda zevki selim buhranı daha barizdir.

İki koca alacağım
Biri genç biri ihtiyar.

Anlıyan beri gelsin! İki karı alınabilirdi. Fakat iki koca almak ne dün, ne de bugün görülmüş birşey değildir.

Bu ihmaller, herhalde müziğin kuvvetine ve cazibesine güvenerek yapılmaktadır. Çünkü söz, besteden tecrit edilince kelimeler birer mizah mevzuu olmaktan başka birşeye yaramıyor.

ÇIRPINAN SULAR

ROMAN : 8

MÜKERREM KÂMİL SU

— Ne sade ruhlusun Nahide. Seni karşıdan görenler böyle temiz bir mahalle kızı gibi düşüneceğine aslâ ihtimal vermezler. Benim telâkkime göre ne mazin, ne hatıraların, ne yaşın hiçbiri üzerinde ciddî bir şekilde durmağa değer sebepler değillerdir. Aranızda doğacak anlaşamamazlığın en mühimmi, görgülerinizin arasındaki aykırılık olacaktır. Sen tam mânasiyle ayrı bir terbiye almışsın. Baban seni aşağı yukarı bir garplı zihniyetiyle yetiştirmiş. Müzik bilirsin, okursun, konuşursun, sosyeteye alışıksın. Senenin muayyen zamanlarında seyahat etmeği itiyat edinmişsin. Bir salona girdiğin zaman yakışırsın. Kendine çabuk muhit yapabilirsin. Fakat Sermet öyle değil. Görüşlerimde yanılmadığıma herkesten çok senin itimadın vardır. Onun için cesaretle söliyorum. O basit, pek mütevazı bir genç. Ömrü mektep odaları, lâboratuar tüpleri, potaları arasında geçmiş. Hayata yeni karışıyor, medenî yaşamanın icabettirdiği şartlara pek vakıf değil. Sonra müthiş kıskanç.

Evlendiğiniz takdirde ya sen ona uyacak, dört duvar arasında gayet sessiz, durgun bir ömür süreceksiniz, ya da o sana uyacak. Daima yadırgayacağı cemiyet âlemine karışacak. Her iki şekilde de aksaklık olacak. İleride, aşkın sesini dindirdiği, alışkanlığın hâkim olduğu günlerde yanlış adım attığınızı anlıyacaksınız. Fakat ne çare ki iş işten geçmiş olacak.

— Doğru söyliyorsun Âfet. Muhakkak ki bu çocuğu beğenmiyorum. Dediğin gibi basit, fazla mutevazı bir genç! bugünün hayatına ayak uydurmak için yalnız işinin ehli olmak kâfi değil elbet. Gündüz vazifesini başaran bir erkek, evine döndüğü zaman karısının ruhî ihtiyaçlarını da tatmin etmeği bilmeli. Gülmeli, gezmeli, dansetmeli, müzikten, toplantılardan, çaylardan, balolardan hoşlanmalı. Bu da doğru. Lâkin yapamazsa, elinden gelmezse, bu yüzden bedbaht mı olmalı Âfet?

— Onu iltizam ediyorsun. Müdafaa ediyorsun!

— . . . .

— Haydi çekinme, itiraf etki toy bir gencin işlenmemiş kalbi seni alâkadar etti. Onu avuçlarında dilediğin şekilde yoğurmak istiyorsun.

Nahidenin bakışları derinleşti. Gülerek:

— Heykeltraşlık bizde de yeni yeni inkişaf ediyor değil mi, diye şaka yaptı. Arkadaşı da:

— Güzel sanatların bu şubesine başlamak niyetindeysen ilk tecrübe için neden bu çocuğu seçiyorsun, diye cevap verdi. Taptaze bir yürekten ne istiyorsun?

— Hiçbir şey istediğim yok. Yahut daha doğrusu ne istediğimi ben de lâyıkiyle bilemiyorum.

Nahide ayağa kalktı. Radyonun düğmesini çevirdi. Odada tatlı bir kitar sesi dalgalandı. Arkadaşının ince sigarasını yakarken:

— Kitarı çok severim! dedi. İnliyen telleri, sanki görünmez ilmiklerle kalbime bağlıdırlar. Her titreyişlerinde ruhumun yaprak yaprak açıldığını, varlığımda bin bir cihan doğduğunu zannederim.

Masanın üstünden yün yumağı gibi kabarık saçlı arap bebeği eline aldı. Kulaklarında sallanan iri halkalardan birini çekince arap rakkase arkaya doğru kaydı. Kabarık eteklerin kapattığı sepeti arkadaşına uzattı.

Âfet itina ile boyanmış ağzına, aldığı çikolatayı götürürken:

— Bari Mısırı aç ta müzik, dekoru tamamlasın! dedi.

Artık ötekini konuşmamak için günlük hareketlerden, Türkdilinin yazdığı kız kaçırma vakasından bahsettiler. On üç yaşında bir kızı tarladan sürükliyen yaşı kırkı geçmiş bir adamın iğrenç ihtirası, mevzularının esasını teşkil etti.

Bahri Doğru karısını almak için uğradığı zaman onlara bir havadis verdi. Evkaf oteli yakında şehir klubü olarak halka açılacaktır. Şimdiden teferruat üzerinde konuşulmakta, idare heyetini kimlerin teşkil edeceği münakaşa edilmektedir.

*
* *

Nahide telefonu kapadığı zaman arkadaşının yüzüne baktı. Bu bakışta gizlenemiyen bir elem göze çarpıyordu:

— Bu defa ben kaçıyorum.. diye söze başladı. Sıra bana geldi.

Âfet işi şakaya boğmak, arkadaşının acısını tadil etmek istiyordu:

— Kaçanların ahı tuttu yavrum!

— Onlara fenalık yapmamıştım. Beni sevmeleri, benim yüzümden ıstırap çekmeleri için ben birşey yapmış değildim ki... mamafih ne de olsa bu, benim için bir mağlûbiyettir. Ona ziyaretini kabul edemiyeceğimi söyliyebilirdim. Ama diyeceksin ki söz verdikten sonra bu çirkin kaba birşey olurdu. Olsun. Şimdi ona karşı lâkayt kalmadığımı, zaif olduğum için kaçtığımı anlatmış oluyorum.

— Şimdi de bunu düşünüp rahatını kaçırma rica ederim. Hem hazırlan, tren vakti yaklaşıyor. Baban bu âni seyahati nasıl karşıladı? Yine açık açık mı konuştun?

— Hayır. Şimdiye kadar kalbimden emindim. Harekâtımı bütün teferruatiyle babama anlatmak, hislerimin tahlilini yapmak kolay oluyordu. Bu defa böyle yapamazdım. Herkesten önce bu yakışıksız hale babam gülecek, verdiği terbiyenin, güvendiği karakterimin bu kadar zaafa uğraması onu meyus edecekti. Çok sıkıldığımı, biraz gezmek istediğimi söyledim. Tamik etmedi.

— Rengin ne fena bozuldu. Doğrusu öleceğim aklıma gelirdi de, senin bu tipte bir adama gönül vereceğin hayalimden geçmezdi.

— Âfet, rica ederim anla beni. Buna sevgi demek caiz değil. Belki fazla hareketsizlik âsabımı bozdu. Bu küçük seyahat sinirlerimi düzeltecek.

— Bunun böyle olmasını çok temenni ederim. Sermet sözlerini nasıl karşıladı?

— Baştan sesimi alınca sevincini ne şekilde ifade edeceğini bilemedi. Sözlerini yarıda keserek ne söylediğimi duydun. O vakit yere geçer gibi bir hal aldı-

ğı parçalanan sesinden anlaşılıyordu. Neyse, bu da bitti. Bana mektup yaz Âfet.

— Uzun kalmağa bakma. Nerden çıktı bu vakitsiz yolculuk? Sen gittikten sonra memleket öyle boşalacak ki... neyle avunacağım, kiminle konuşacağım bilmem.

Galip bey araba getirdi. İki genç kadın arkaya yerleştiler. Nahide gözlerini babasının şefkatli bakışlarından kaçırmak istiyordu. Ekspresin gelmesine üç, beş dakika kala istasyona inmişlerdi. Galip bey kızını öperken gülümsemeğe çalışıyordu:

— Rahatına bak kızım. İstediğin kadar gez, dolaş.

— Canım babacığım!

Genç kadının sesinde sıcak gözyaşları titriyordu. Arkadaşının elini kuvvetle sıktı:

— Belki buralara bir daha hiç dönmiyeceğim Âfet!

— Öyle bir döneceksin, hem o kadar çabuk döneceksin ki...

— Acaba?!

— Görüşlerim beni hiçbir zaman aldatmamıştır.

— Öyleyse daha fena...

Sonra istasyonda üç dakikadan fazla durmayan ekspresin penceresinde solgun, güzel elini salladı.

Âfetin havada dalgalanan küçük mendili belig bir davet ifadesiyle çırpınıyordu.

Keskin, kuru bir soğuk vardı. Kış rüzgârı ovaları kamçılıyor, göklerde koyu renkli bulutlar toplanıyordu. Kompartmanda fırtınaya yakalanmaktan korkan bir genç kadın, kocasından vapur ve Marmara hakkında tekrar tekrar izahat almak istiyordu. Çok şık giyinmiş, itinalı bir şekilde boyanmıştı. Yeni evli oldukları hareketlerinden anlaşılıyordu.

Nahide, gözlerinin içinde canlanan muhayyel cihanı keşfedeceklermiş zanniyle, kirpiklerini birbirine doladı. Arkaya dayanan başının çok çekici bir görünüşü vardı. Biraz çürümüş gözkapaklarını ince ipek saçaklar halinde saran kirpikleri, mat yüzüne gölgeler düşürüyordu. Burun kanatları heyecanla ürperiyor, dudakları yakıcı duyguların ateşine tutulmuş gibi her an biraz daha yanıyordu. Uzun parmakları birbirine kilitlenmişti.

Daima nazlanan, çocukca numaralar yapan, bir kuş yavrusu gibi durduğu yerde duramıyan küçük kadın, biran kocasının bakışlarını bu ilâhî genç kadın yüzüne saplanmış olarak yakaladı. Bakışlarına binbir sitem dolarak başını öte tarafa çevirdi:

— Aman burası ne bunaltıcı yer, beni biraz koridora çıkar Melih!

Bu ses hırçındı. Ve biraz yüksekçe çıkmıştı. Nahide gayri ihtiyarî gözlerini açtı. Üstüne dikilen bir çift sinirli göze hayretle baktı. Biraz doğruldu. Başını yana çevirerek pencerenin karanlığında, görülmeyen tarlalara dikilen, kendi bakışlarını seyretti.

Yol kısaydı. İstasyonda Bahri Doğrunun arkadaşlarından bir avukat kendini karşıladı. Demek ki Âfet, kocasına telefon ettirip, kamarasını hazırlatmıştı.

Genç kadın konuşacak halde değildi. Kısaca teşekkür edip avukatı yanından uzaklaştırmak istedi. Lâkin o, bütün ısrarlara rağmen kendisini vapura kadar götürdü. Yerleştirdi. Kamarotlara lâzımgelen şeyleri söyledi. Ondan sonra çekildi.

Nahide, Saadet vapurunun küçük kamarasında kendini yalnız bulunca ağlamak istedi. Şimdiye kadar birçok yolculuk yapmıştı. Bazılarında babası da bulunuyordu. Ümitsiz, hasta ve bedbin bir şekilde yarıda kestiği seyahatleri vardı. Fakat hepsinin bittiğini, ruhunun, kalbinin acılarından kurtulduğunu zannederken beklenilmiyen bir dakikada mânasız bir ıstıraba gömülmüştü. Kendini şuursuzca yese salıverdiği için de sinirleniyordu.

Kimdir diyordu. Onun nesine kapılacağım?! Ondan ne bekliyebilirim. Hiçbir şekilde beni tatmin etmeğe muktedir olmıyacak bir adama karşı sempati duymak, hattâ o kadar da değil, ondan kaçacak kadar karşısında zaif kalmak nedendir?

Yalnız şapkasını, geniş yakalı spor paltosunu çıkarmıştı. Kamaranın ufaktefek eşyalarına bakarak durmadan dolaşıyordu. Zaman zaman bakışları lâvabonun aynasına değiyor, orada susuz kalmış menekşeler gibi çürüyen göz kapaklarına, humma ile yanan gözlerine baktıkça ağlamak istiyordu.

Yetmedi mi diyordu. Yetmedi mi mazide bir hiç için döktüğüm gözyaşları? Ben ki artık içimdeki gözyaşı kaynağının kuruduğunu, tükendiğini, bir daha ne olursa olsun ağlamıyacağımı sanıyordum.

Valizinden ince, uzun bir şişe çıkardı. Şakaklarını bol sinir kolonyasıyle ıslattı. Başı ağrıyor, saçlarının dipleri çekiliyor, koparılıyor gibi oluyordu.

Kapıya vuruluyordu. Bir daha, bir daha...

Silkinerek ilerledi. Anahtarı çevirdi. Beyaz caketli bir kamarot saygıyle eğilerek salonda kendisini beklediklerini haber verdi. Âfetin âdeti idi. Vapurun kalkacağı sırada Bandırmaya telefon ederek yerleşip yerleşmediğini sorardı. Bu düşünceyle kamaradan çıktı. Mat ışıklar altında kırmızı kadifeleri harelenen salonda onu buldu. Yüzü âdeta bembeyazdı. Gözlerinin yeşili bile sanki erimiş, solmuştu.

— Siz miydiniz?

— Niçin gidiyorsunuz?

— Tabiî döneceğim. Babam, yuvam orada...

— Beni kabul etmemek için mi bu seyahati tertip ettiniz?

« Susunuz. Söyletmeyiniz beni. Hislerimin hesabını kimseye vermek istemem. Beni yalnız bırakınız » diye feryat eden içini dudakları başka şekilde tercüme etti.

— Ne münasebet Sermet bey. Size telefon etmezdim o halde...

— Nezaketiniz buna mânidi hanımefendi!

— Sizi trende görmedim.

— Size... « küçük bir memlekette peşinizden koşmam isminizi dile düşürürdü» diyemezdi. Biraz durakladıktan sonra:

— Otomobille size yetişmek icabediyordu, diye karşılık verdi.

— Zahmet etmişsiniz.

— Hiç mi Nahide hanım?

— . .

— Susuyorsunuz. Öyleyse evet!

Karşılıklı iki geniş koltukta oturuyorlardı. Genç kadının bakışları masaya mıhlanmış gibiydi. İçinde neler yanıp söndüğü, nelerin yaşayıp öldüğü belli olmıyordu.

Genç adam:

— Artık beni çekilmez bir gölge, kapanık bir bulut gibi daima karşınızda göremiyeceksiniz hanımefendi. Fakat aşkınızın izinde ölünceye kadar yürüyeceğim. Buna da hiçbir kuvvet engel olamaz sanıyorum.

— Ne beyhude bir yolculuk!

— Hangisi mi?

— Hangisi?

Bakıştılar. Yeşiline kadar solan gözlere binbir vehm dolmuştu. Siyah bakışlarda gölgeler titriyordu.

O biraz kalın, tahrik edici sesi:

— Ne hiç dedi, ne de hep Sermet bey! şimdi hangisini söyliyeceğimi kararlaştırmış değilim.

— Öyleyse beklerim, bekliyeceğim. Yaşadığım kadar isminize bağlı, ilham ettiğiniz yüksek duyguya lâyık ve daima hasret çekerek bekliyeceğim. Gün, gece ve saat sayarak bekliyeceğim Nahide hanım!

Yolcuları uğurlamak için gelenler Kampana sesiyle harekete geçtiler. Güvertede tehalükle dolaşan ayak sesleri salona kadar geliyordu. Genç adam kendisine şefkatle uzanan narin eli tuttu. Dudakları öpmek, gözleri üstüne yaş dökmek için yandığı halde yüksek aşkı heyecanlarına siper oldu. Bir gölge gibi sessizce merdivenlere doğru yürüdü. Ağır ağır çıktı. Son basamakta biran durdu. Döndü. Yine durdu. Sonra annesinden ayrılmak istemiyen, zorla bir başka yere gönderilen veya terkedilen üzgün bir çocuk gibi koşa koşa merdivenlerden indi. Kalbindeki çırpınan hisleri gözlerinin aynasına toplanmış denebilirdi.

— Ölüm bile beni sizden ayıramaz Nahide hanım!

Diye içini döktü. Dinliyene, hissederek dinliyene ürpertiler veren samimî sesiyle:

— Ölüm bile!.. diye tekrarladı. Ölüm bile....

— Arkası var —

RODOLF VALANTİNOYU SEYREDERKEN...

Yazan : Tevfik PARS

Ölmüş, ve.. ölümü üzerinden tam on dört yıl geçmiş bir artistin filmini seyretmeğe gidiyorum.

En güzel pozlarının büyütülmüş afişlerile süslü sinema kapısından içeri girerken, tüylerim ürperiyor, ondört senedenberi kapısı ilk defa açılmış bir türbeye girer gibi oluyordum.

Herkesin yüzünde çok tuhaf bir mana okunuyor, ihtimal birçok kimseler yüksek sesle konuşmağa korkuyordu..

Binlerce insanın doldurduğu sinema salonunda bir "çıt!,, dahi duymanın imkânı yoktu...

Bir zamanlar, güzelliğinin şöhreti dünyanın dört bir tarafına yayılan, ismi dillerde bir "Don Juan,, gibi anılan ve.. hayata gözlerini çok genç yaşında kapayan zavallı Rodolf, biraz sonra tekrar karşımıza çıkacak, onun tesirinden hâlâ kurtulamamış perestişkârları, sinema heveskârları kimbilir ne coşkun bir hisle heyecanlanacaktı.

Sinemanın geniş salonunda her zamankinden bambaşka bir hava esiy kalabalık koridorlarından, en tenha loc larına kadar bir mabet sessizliği hiss diliyordu.

Gözleri bütün bir dikkatle beyaz pe deye dikilmiş, heyecandan put kesilm bütün insanlar, kimbilir hayallerin Rodolfa ait hangi unutulmaz hatıraları eşeliyor, tazeliyordu...

Narin parmaklarını şakaklarına day yarak, mahzun mahzun beyaz perde bakan ve filmin açılmasını bekliyen ge kızların.. omuzlarındaki yıldızların parılt şakaklarına vurmuş, yanındaki arkadaşın

— Daha bekliyecek miyiz?

Diye sorarak, filmin başlamasını is yen genç zabitin ne düşündüklerini bil mem!

Fakat ben: bundan ondört se evvel, Kadıköyünden Göztepeye kad bir talika arabanın içinde hüngür hüng ağlıyan, elindeki gazeteyi avucunda b kerek:

— Eyvah! Rodolf Valantino ölmüş

Diye haykıran, dakikalarca omuzum gözyaşlarını dökerek, saçlarını yolan genç kızın halini düşünüyordum...

O genç ki, koskoca bir Fransız m tebinin en şen, en hoppa, en havai kızı idi...

Onun herşeyi yapabileceğine inan dım; fakat bir artistin ölümüne bu dere alâka göstereceğine, elindeki gazete pa çasından Rodolfun son resmini kopar göğsüne bastırıp, ağlıya ağlıya kend yiyeceğine inanamazdım.

O, bütün tesellilerime rağmen başı omuzuma koymuş, hıçkıra hıçkıra ağlıyo ben de olanca talâkatımı toplamış, o susturmağa çalışıyordum.

Fakat hiçbir lâfımın onda tesirini g remeyince sinirlenmiş, hattâ içimden:

— Züppeliğin bu derecesi de olmaz

Demiştim.

***

Genç kızın o gün okuduğu, mem kete yeni girmiş bir Fransız gazetesi i

Aradan bir iki gün geçmemişti, Rodo fun ölümü haberi bütün Türk matbuat da da yer almış, bilhassa teessüründe intihar etmiş yüzlerce perestişkârın isimleri, resimleri, sarih adreslerile sı lanmıştı.

İşte bunları okuduktan, o hakikatla şahit olduktan sonra Kadıköyünden Gö tepeye kadar ağlıyan, teselli verici söz rime asla kulak asmıyan genç kızın gö yaşlarının samimiyetine inanmış, hat

En güzel pozlarının büyültülmüş afişlerile süslü sinema kapısından içeri girerken...

KEN...

zan : Tevfik PARS

bir hava esiy
lan, en tenha lo
et sessizliği hiss

dikkatle beyaz pe
ndan put kesiln
nbilir hayallerin
utulmaz hatıraların

şakaklarına day
un beyaz perde
asını bekliyen ge
i yıldızların parıltı
anındaki arkadaşın
k miyiz?
n başlamasını is
düşündüklerini bi

lan ondört se
Göztepeye kad
nde hüngür hüng
eteyi avucunda b

Valantino ölmüş
ikalarca omuzum
saçlarını yolan
inüyordum...
a bir Fransız m
oppa, en havai

abileceğine inan
ölümüne bu dere
indeki gazete p
n resmini kopar
ya ağlıya kend
m.
me rağmen başı
kıra hıçkıra ağlıy
mı toplamış, o
ım.
n onda tesirini g
hattâ içimden:
derecesi de olmaz

okuduğu, mem
ransız gazetesi i
geçmemişti, Rodo
in Türk matbuat
assa teessüründ
ce perestişkârın
ih adreslerile sı

ktan, o hakikatl
Kadıköyünden Gö
teselli verici söz
an genç kızın gö
ne inanmış, hat

onun bu hareketini her zaman takdirle anmıştım.

⁂

İşte bugün, uğruna sayısız kadınların can verdiği, "dünyanın en güzel erkeği!„ dendiği Rodolf Valantinoyu seyrediyorum..

Sinema salonunu dolduran binlerce insanda, tek bir merak var:

"Ondört sene evvel çevrilmiş bir flim, acaba bizim bugünkü zevkimizi tatmin edecekmi?.. dünün "Rodolf Valantino„ şu bu günün "Rober Taylor„ u, bugünün "Klark Gable„ i gibi hoşumuza gidecek mi?„

Herkesin aklından geçen, herkesi tuhaf bir tereddüde sevkeden bu merak, muhakkak ki yerinde bir meraktı..

Fakat ondört sene evvel hayata gözlerini kapamış Rodolf, perestişkârlarının yüzünü kara çıkarmadı...

Kızgın bir kum deryasının ufuklarında alev alev yanan, kıpkırmızı bir çöl guru-bile başlıyan flim, en basit sahnesine kadar bütün seyircileri takdir ve hayretlere boğmuş; bilhassa Rodolf Valantino kendisine çok yakışan şeyh kıyafetile kimbilir yine kaç yeni flim meraklısı genç kızın ebediyen kalbinin hâkimi olmuştu...

Güzel erkek nümunesinin harkiulâdesi adam, anaların bir daha ender yetiştireceği insan, kemiklerinin bile bir avuç toprak olduğu şu zamanda, yepyeni bir nesli peşinden sürüklüyor; gençliği, güzelliği, hayalinin ölmiyen harikulâdeliğile bugün bile en yüksek artistlerin başında geliyordu...

Bilhassa Rodolf Valantino kendisine çok yakışan şeyh kıyafetile

Birzaman Türk Kadını Nasıl Giyinirdi?

Tarihimizden Yapraklar:

MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA

Yazan : Osman Nuri PEREME

Merzifonlu Kara Mustafa paşa Sipahi Oruç beyin oğlu olup 1044-1635 senesinde Merzifonda dünyaya gelmiş, babası 1048-1639 Bağdat muhasarasında şehit olduğu zaman, dört yaşında yetim kalmış idi. Büyüyüp yetiştiği vakit merhum Oruç beyin ahretliği ve pek samimi dostu olan Köprülü Mehmet paşa, genç Mustafayı yanına almış, kendi oğlu Fazıl Ahmet ile birlikte terbiye etmiştir. Koca Köprülü Mustafayı kendi oğlu gibi severdi.

Köprülü Mehmet paşa sadrâzam olup ta Macaristana Yanova seferine gittiği zaman, Kara Mustafayı da telhiscilik ile yanında götürmüştü. 1068-1658 de Yanova kalesinin fethi müjdesini o sırada Edirne sarayında bulunan Avcı Sultan Mehmede onunla bildirmişti. Bu hizmeti karşılığında Kara Mustafaya küçük mirahorluk verildi ki o vakit, yirmi dört yaşında bir gençti.

1070 1660 de Silistire valiliğine tayin olunup paşalık verildi. 1071 - 1661 de Diyarbakır valiliğine naklolundu, Köprülü Mehmet paşa ölüp te yerine oğlu Fazıl Ahmet paşa (rebiyülevvel) 1072-1662 de sadrâzam olunca Kara Mustafa paşaya da derya kaptanlığı verildi.

1073-1663 de Fazıl Ahmet paşa, Avusturya seferine gittiği zaman rikâp kaymakamlığına kaptan Kara Mustafa paşa tayin olundu. Fazıl Ahmet paşa, Avusturyalılarla sulh yapıncaya kadar kaymakamlıkta kaldığı gibi, daha sonra Girit ve Okranya seferlerine gittiği vakit da kaymakamlıkta hep o kalmış, böylelikle on dört yıldan ziyade merkezde devlet işleriile uğraşmış idi.

1087-1676 da Fazıl Ahmet paşa öldüğü vakit sadrâzamlık Kara Mustafa paşaya verildi.

Kara Mustafa paşa, sadrâzam olduğu zaman, daha önce Fazıl Ahmet paşa gününde Lehlilerin ve Rusların ellerinden yakalarını kurtarıp eğemenliklerini ilân eden Okranyalılar, Ruslarla yeniden anlaşmışlar, şimalden Osmanlı devletinin başına birbelâ olmuşlardı. İşte Kara Mustafa paşa ilkönce ordu ile gidip onların haklarından geldi ve Rus ordusu kumandanı Ramadanskinin ve Okranyalıların muannidane uğraşmalarına karşı, Türkte bulunur bir gayretle çalışıp Çehrin kalesini aldı.

1092-1681 de Orta Avrupada yine karışıklıklar çıkmışdı ki bu, karışıklıkların en başlıca sebebi Habsburgların zulmü ve elleri altındaki milletleri müstebidane idare etmeleri idi. Şimalî Macaristanda yaşıyan Macarlar, Erdeldeki Macarların Osmanlı koltuğu altında sürdükleri huzur ve rahatı görüp imreniyorlar, onlar da başlarına buyruk olsun istiyorlardı. Şimal Macarları bu arzu ile 'ayaklanmışlar' ise de, Avusturya orduları ile başa çıkamayınca ihtilâlin elebaşıları Osmanlı ülkesine kaçıp sığınmışlardı. Bu isyanın başında Macar beylerinden Tükeli Emre adında biri vardı ki bu zat, Avcı Sultan Mehmede müracaat ederek memleketinin kurtarılması için yalvardı.

Büyük muvaffakiyetler kazanarak tarihte nam almağa pek haris olan Merzifonlu da, bu müracaatı fırsat sayarak Avusturyalılara sefer açtı. O, hem yukarı Macarların eğemenliklerini kurtarmak, hem de Kanunî Sultan Süleymanın vaktile alamadığı Viyana şehrini alıp Viyana fatihi unvanını kazanmak istiyordu.

1094-1683 senesi ilkbaharında Osmanlı orduları akın akın Tunayı geçtiler. Estoni Belgrat sahrasında toplandılar. (birkaç gün asker dinlendirildiği gibi hanı Murat Girayın da ordusu ile be gelmesi beklenildi, Merzifonlunun h rüyüşü bütün Avusturya beylerini ko muş olduğundan Bekân oğlu, İrini gibi, eskidenberi Türklere karşı ya savaşlarda ün almış ileri gelir Herz sadrâzama adamlar göndererek Os lara itaat gösteriyorlar ve Türk h hâkimiyeti altına giriyorlar idi.

Osmanlı ordusu Estoni Belgrat de iken Budin valisi Uzun İbrahim pa Budin sipahileri ve serhat askeri ile alay gösterdi

Recep ayının üçüncü günü orada reketle düşman toprağına girdiler ve lerce Yanıkkale denen Gyor Peer ka vardılar. Düşmanın Türk ordusuna durmak için hazırladığı ordu ilk çar da Türk yiğitlerinin saldırışına day yarak bozukdüzen kaleye çekilmeğ bur eldular. Raşit tarihinin anlattığın kale kumandanı Kara Mustafa paşa göndererek: « Eğer bu kaley zei tasarrufa getirmek zamiri güzar ider ise behemehal bi ce cidal teslime imkân olmayıp kalede mevcut olan asakiri bi mutlak cenk ve pürhaş ve i bir baş içindir. Elden geldiği imâli edevatı kârzar olunur. derunu kalede gerek cebeha gerek askere zaruretimiz yo Cenk ve pikârsız teslim daru etmek düşvardır. Böyle olduğu iki taraftan bi nihaye adam olacağı zahir ve aşikârdır. çünkü sizin ötedenberi (Beç) ü azimetiniz şayi ve bu kalenin teshirine iştigal ile vaktiniz zayi mülâhazanız fevt olur. Bu ka fethine hasrıevkat etmekten ise meti salifeniz üzere Beç taraf veccüh etmeniz münasiptir. Zira ka'esini kabzei teshire alırsanız bu kaleyi bi cengi cidal size t ederiz » diye haber gönderdiğ Kara Mustafa paşa da bu Yan lesini önünde bütün beyleri kend ğına topladı ve onlara « Yanık lesini muhasara ile uğraşmakta Rabe çayı üzerine köprüler öte yana geçmek ve Viyanayı sarmak bence daha hayırlıdır. Viyanayı alırsak burası hiç ka bize teslim olur. Ne dersiniz?

1087-1679 da Fazıl Ahmet paşa öldüğü vaki sadrâzamlık Kara Mustafa paşaya verildi.

ikte, bütün orada hazır bulunan beyler: Ferman sizindir» dediler.

Yalnız Budin valisi Uzun İbrahim paşa i, vaktile Fazıl Ahmet paşa ile birlikte ütün Avusturya seferlerinde bulunduğu ibi sonra da Giritte Kandiye muhasarasında ve Lehistan seferlerinbe bulunmuş haaiyetli ve gün görmüş bir adam idi. Başını aldırıp:

— «Sahibi devlet hazretleri, müsaade buyurursanız ben de söyliyeyim» dedi.

Merzifonlu:

— Buyurun paşa baba, dedi.

Budin valisi:

— Ben sözüme bir hikâye ile başlıyacağım: Bir zaman, bir padişahın pek akıllı ve müdebbir olan başveziri ölmüş; hükümdar onun yerine yeni bir başvezir seçmek için bütün vezirlerini yanına toplamış. Saray divanhanesine döşettiği bir kaliçenin ortasına koydurduğu bir iskemle üstündeki üç bin altını vezirlere göstererek: «Hanginiz bu kaliçeye basmadan iskemlenin üstündeki altınları alırsa, altınlar onun olacak» demiş. Bütün vezirler uğraşmışlar, çalışmışlar, hiçbiri iskemleye uzanıp altınları alamamış. En geriye kalan bir ihtiyar vezir, padişahtan müsaade alarak halıyı dört tarafından düre düre iskemleye yaklaşmış ve uzanıp altınları almış, tekrar halıyı aça aça geri dönüp altınları padişahın önüne koymuş. Padişah, altınları ona verdiği gibi kendisine başvezir olarak da onu seçmiş. Şimdi paşa hazretleri, bu Viyana şehri de halı üzerindeki iskemle gibi Avrupanın göbeğinde adlı, şanlı büyük bir şehirdir. Bütün hükümdarların göz koyduğu bir yerdir. Burasını alabilmek için önce dolayındaki bütün şehir ve kaleleri almak; Viyanayı kendine yardım gelebilecek yerlerden ayırmak gerektir. Bunun için bu sene bu, önünde bulunduğumuz Yanıkkaleyi, ve dolaydaki diğer kaleleri alıp Viyanayı tecrit edelim. Kışa ordular dağılmıyarak bu dolayda kışlasınlar. Gelecek yaza daha büyük hazırlıklarla Viyana üstüne gider, alırız» dedi. Şam valisi Sarı Hüseyin paşa da Budin valisinin bu ihtiyatlı reyine iştirâk etti.

Fakat Merzifonlu, Viyana fethi ülküsüsünü başına koymuş, dolayındaki beylerin sözleri de bu arzuyu körüklemekte olduğundan:

— «Paşa baba, senin gözün gâvurdan yılmış. Sen dümdar kal, biz gidip Viyanayı alalım» dedi ve orduya Viyana üstüne yürümek buyruğunu verdi.

Bu savaşta bulunan bütün asker Viyana seferine pek hevesli idi. Tarihi Osmani encümeni mecmuasının 16 ncı ve 17 nci sayılarında neşrolunan «ikinci Viyana muhasarasına dair yazılmış miyarüldüvel» de deniliyor ki: «Yanıkkalesi kurbunda Benagür sahrası denmekle meşhur sahrayı bi payana nüzul olundukta, ol sahrayı azim malâmâl asker dolup şöyle ki.. tasavvur olunsa dünyada insan ve esb-ü ester ve üştürgâv ve ganem kalmayıp cem olmuş kıyas olunurdu.» Ve bir az daha sonra «Yanıkkalesinden tulen otuz üç saat mesafe yol üzerinde yemin ve yesarında büyük ve küçük kılâğ ve palangaları, meşhur kasabat ve kurayı ve hattâ kemale ermiş arpa ve alef ve buğday ve kaplıca ve çavdar tarlalarını dahi ihrak edip» diyor.

O etraftaki kale ve şehirleri ala ala on günde Viyana önüne eriştiler ve kaleyi sardılar. 19 Recep 1094 çarşanba günü. Habsburg hanedanı ise Osmanlı ordularının memleketleri üzerine yürümesinden vaktile haber almışlar ve ülkülerinin Viyanayı almak olduğundan sezirgenip Romadaki Papaya ve etraftaki bütün Hıristiyan hükûmetlerine başvurmuşlar, yardım istemişlerdi. Papa da pek acıklı ve müessir mektuplar ile bütün Hıristiyanlık âlemini Osmanlılara karşı dövüşe davet etmiş idi. Avusturya imparatoru, Viyananın düşmesinden korktuğu için onu korumayı Şukınberg adındaki bir generaline bırakıp kendi gerilere kaçtı.

Viyana muhasarası başladı. Merzifonlu, artık Viyanayı elinde biliyor, kaleyi sararak vira ile teslim edilmesini bekliyor idi. Bunun için çok askere lüzum olmadığından ordunun büyük bir kısmını etrafa çapula saldı.

Bunun üzerine asker de bölük bölük o dolaya akına dağıldılar.

Askerin bu savaşta kazandığı doyumluk hiçbir savaşta görülmemiş denecek kadar çoktu. Binaenaleyh birkaç gün içinde Viyana dolayı büyük bir panayır yerine döndü. Herşey çok ve bol idi. En güzel kızlar ve oğlanlar kırk elli kuruşa, daha aşağıları on beş, yirmi kuruşa, çocuklu kadınlar üç kuruşa, bir okka has ekmek bir akçeye, bir okka bakır üç akçeye, koyunun tanesi ikişer, üçer akçeye satılıyordu. Hattâ sadrâzam Kara Mustafa paşa çapulculardan (2500) koyunu (50) kuruşa satın almışdı. Sığıra ise hiç bakan yok idi. Hattâ Tatarlar, orduya düşman memleketlerinden bir sürü sığır çıkarıp getirmişler, müşteri bulamayınca Viyana ovasına salmışlardı. Yağmaya giden asker, düşman köy ve kasabalarından pek çok ta şarap ve rakı getirmişler, her çadır bir meyhane olmuş, askerde hiç inzibat ve intizam kalmamışdı.

Ordu ile gelen başıbozuklar (ki pek çok idi) bol bol alışverişe başlamışlar, az vakit içinde yeni yeni birçok zenginler türemiş idi.

Kara Mustafa paşa ise halâ Viyanayı yalnız sıkıştırmakla iktifa ediyor, düşmanın hazırlıkları ile, ne yaptıkları ile hiç alâkadar olmıyordu. Zaten Osmanlı ordusunda da eski istihbarat teşkilâtı bozulmuş idi. Halbuki düşmanlar her tarafta toplanıp silâhlanıyorlar ve yavaş yavaş Türk ordusu üzerine doğru geliyorlardı.

Viyanayı kurtarmak için ilkönce yetişen imdat kuvveti üç sene önce Zvança bataklığında İbrahim paşanın eline esir düşmek üzere iken yalvara yakara yakasını kurtaran Leh kralı Jan Sübyeski oldu. Jan Sübyeski, kendine karşı durmağa çalışan Türk kollarını boza boza Viyana yakınına geldi ve orada Avusturya impratoru ve diğer yardımcı Alman kuvvetleri ile birleşti.

Düşman ordularının gelmekte olduğunu pek geç haber alan Merzifonlu da, son günlerde Viyanayı iyi sıkıştırdı ve epiyce muvaffakiyetler de elde ettiyse de Viyanayı alamadı. Lâkin Viyanalılar da bu son günlerde çok sıkıldılar.

Viyana muhasarasının 61 inci ve ramazanın 20 nci pazar günü ki, efrenci eylülün 13 üne tesadüf eder; Jan Sübyeski, kumandasındaki yüz binden fazla dinç askerle Osmanlı ordusu üzerine yürüdü. Kara Mustafa paşa düşmanın yakın geldiğini haber alınca Budin valisi Uzun İbrahim paşayı ordusu ile beraber getirtmiş ve yapılan danışıkta kale muhasarası kaldırılmıyarak eldeki askerle düşmanla çarpışmağa karar verilmişdi. Fakat iki ordu karşı karşıya gelince daha ilk çarpışmada Uzun İbrahim paşa kolu bozuldu. Kırım hanı ise Kara Mustafa paşaya kızgın olduğundan hiç harbe yanaşmadı. Zaten orduda da asker çok azalmıştı. Çünkü doyumluk ile çok zengin olan asker, elde ettiği para ve malı memleketine, çoluğuna çocuğuna ulaştırmak için izinli izinsiz ordudan savuşmuş ve savuşuyor idi. [1] Bazı zabitler de askerlerden para alarak izin veriyorlar idi ki, böylelikle suiistimale de yol açılmış oluyordu.

Mustafa paşa, muhasarada olan askeri de getirterek düşmanları durdurmağa çalıştı ise de bunda da muvafak olamadı. Zavallı vezir, işişten geçtiğini görünce şehit olmak arzusu ile düşman üzerine at sürdü. Fakat yanında bulunan sipahilerağası Osman ağa ile amca Hasan ağa (ki Koca Köprülü Mehmet paşanın kardeşi ve meşhur Amcazade Hüseyin paşanın babasıdır):

— «Efendim, lütüf ve kerem eyle; işişten geçti. Senin vücudun ruhu askerdir. Feda olmakla asakiri İslâmın helâk olması mukarrerdir. Buyurun gidelim.» diye ayaklarına sarılıp güçhal ile paşayı döndürdüler. Çadırlardaki yükte yenik, pahada ağır şeyleri alıp Yanıkkalesine doğru çekildiler.

Oraya varıldığı zaman, bozgun askerin gerisini almak için burada birkaç gün oturuldu. Ordu yerinde kalan çadırları ve hesapsız doyumluğu toplamak düşman askerini çok meşgul etmiş, bu sebeple düşman, Türk askerinin bozgunluğundan istifade edememiş, artlarına düşmemişdi. Yoksa Türk askerinden pek çoğu esir düşecek, veya öldürülecekti.

(1) Tarihin yazdığına göre bu savaşta bulunup da oradan dönenlerin pek çoğu yollarda lekelihümmadan hastalanıp ölmüşlerdir. Yol boylarında, cami kapılarında, han ve kervansaray odalarında ölen bu adamların gövdeleri ve elbiseleri bitle dolu olup herbirinin kemerinde ise binlerle altın varmış.

— Arkası gelecek sayıda —

KORSAN

YAZAN: MUAZZEZ KAPTANOĞL

Çantasını yorgun bir hareketle masanın üstüne bıraktı. Dalgın dalgın soyundu... İçi, hiç erişilmiyen emeller için duyulan sonsuz hasretle dolu idi. Geçen gününü düşündü... Uzun saatler, enerjisini boşu boşuna sarfetmenin şuuru içinde kıvranmıştı!... Öyle yorgundu ki... başı sersemlemiş, bir sürü manasız teferruat arasında kendi kendini kaybetmişti.

Dinlenmek istiyordu. Yaşama kuvvetinin azaldığını duyduğu böyle günlerde - yalancı gölgelerle de olsa - eşyanın biçimsizliğini örten geceyi büyük bir sabırsızlıkla beklerdi.

Garip bir duyguydu bu!... Günlük yorgunluğunun, inkisarlardan doğan iç üzüntülerinin hafiflediğini duyar, bilinmez nasıl bir ümidin, bu karanlıkların ötesinde aczi, riyayı bilmiyen bembeyaz bir yaşayışın kendisini beklediğini zannederdi.

Bu gece de öyle... inkisarları, ıstırapları öyle derin, öyle sonsuzdu ki!... Odasının boşluğunu süzdü.. evin yalnızlığını dinledi. Gözleri ıslanmıştı... Bu gece, başını şefkatına dayayarak dinleneceği bir dosta muhtaçtı.

Paltosunu giydi, kendini bulduğu karanlıklarda dolaşmak istiyordu. Böyle, kendi kendisile yaptığı gezintilerde bir dostun vereceği huzuru biraz olsun bulurdu.

Elleri cebinde yürüdü. Gece bulutlarla ağırlaşan başını yere eğmiş, alnını kaldırımlara dayayarak dinleniyordu. Islak bir karanlıkla sarılan evler şekillerini kaybetmişti. Vakit vakit birer şeffaf damla halinde toplanan karanlıklar, sokak fenerlerinin sarı ışıkları altında titreyip sendeliyor, siyah boşlukta eriyordu.

Gözlerile - yağmur yağıyor - diye düşündü... Evine giden dar sokaktan ana caddeye çıkmıştı. Kesik fasılalarla yüzüne çarpan damlalar, düşüncelerinin seyrini değiştiriyor; ona biribirile alâkası olmıyan bir çok şey düşündürüyordu:

— Ne kadar dalgınsınız!.. Nereye böyle?...

Birden silkindi. Karşısında genç bir doktor gülümsüyordu. Bir an, uzun yılların ötesine sürüklendi, onu, çocuk günlerinde mektebinin yolunda tanımıştı... Aradan yıllar geçti.. Haşarı çocuk, duymasını, düşünmesini bilen bir genç kız olmuştu.. Yaramaz talebe de, iyi görünüşlü bir doktor. Son zamanlarda sık sık karşılaşıyorlardı. Genç kız, yüzüne iyi bir iç taşımanın huzurunu çizen bu çocuğa kendi kafasında bir kıymet biçmişti. Bir gün, evine giden dar sokakta buldu onu... Uzun zamandanberi devam eden göz âşinalığından istifade etmeği düşünmüş olacaktı. Fakat, genç kızın düz çocuk bakışlarındaki saffet, sokak aralarında arkasından koşulacak insan olmadığını hemen anlatmıştı. Genç adam, bu düz bakışların cesareti karşısında bocaladı, genç kız, şaşıran doktora çocuk günlerinin yaramaz tıbiyelisini anlattı. Doktor, özür dilemek ister gibi birşeyler mırıldanıyordu. Ayrıldılar.

Genç kız, eve geldiği zaman kafasındaki kıymetin sarsıldığını his etti, şuurunun altında ince bir kımıldanış vardı. Kısık bir ses, onun da - birçokları gibi - sadece bir gösterişten ibaret olduğunu anlatmak ister gibi kıvranmıştı.

Bütün bunları bir anda düşünmüştü. Başını kaldırdı... Cevabını bekleyen doktoru süzdü. İlk geceki insan değildi bu!.. Yüzü temiz, gözleri gölgesizdi. Fazla olarak, bu gece şefkata muhtaçmış gibi ezgin bir mana vardı yüzünde.

Genç kız gülümsiyerek, gazete alacağını söyledi. Beraber yürüdüler.

İkisi de samimî bir insan yanında olmanın ihtiyacında birleşiyorlardı. Fakat, genç kız için doktor, elbisesinin ötesine geçememiş bir asker; doktor için genç kız, çocukluktan henüz kurtulmuş - ekserisi gibi - dümdüz bir mahlûktu.

Döndükleri zaman, ilk tahminlerinin yanıbaşında ince bir tecessüsün kımıldandığını duydular. Çünki, gelişigüzel konuşurken, aynı inkisarlarla dolduklarını; cemiyete, hayata aynı endişelerle bağlandıklarını; aynı kuvvetlerin önünde e[...] diklerini anlamışlardı. Bu anlayış ikisini garip bir heyecanla sardı.

Ayrılacaklardı. Genç kız evinin yalı[...] lığını hatırladı.. Islak geceye baktı. [...] şalmak isteyen bin bir duygunun kayn[...] tığı içini dinledi. Aynı gölgesiz bakışla kendisini dinleyen doktorun sâkin y[...] altında buhranlı bir yaşayışın gizleni[...] sezdi. İçinde kımıldanan tecessüs ön[...] geçilemiyecek kadar kuvvetlenmişti. K[...] rını verdi. Sâkin bir sesle:

— Daha çok erken, dedi. Biraz [...] laşalım.

Muhakkak ki ayni haletiruhiye için diler. Çünki, doktorda bu isteği gayet karşılamış, yüzünde hiçbir hat deği[...] den başını eğerek yürümüştü.

Edebiyattan konuşuyorlardı. - [...] havanın tesirile olacak - söz, muharri[...] rin büyük bir cömertlikle harcadıkları ([...] lânkoli) kelimesi üzerinde durdu. Dok[...] hırçınlaşmıştı:

— Melânkoli, lodos havasile, bilme[...] nasıl ümitsizliklerin verdiği iç ezin[...] değil, bağlanacak deli demektir!..

Diyor.. Millî duygularımızı çize[...] yen, insanı heyecanla dolduracak, düşü[...] dürerek okutacak eserler veremiyen ya[...] cılardan şikâyet ediyordu. Edebiyatt[...] milliyete geçtiler. Doktorun isyanla ti[...] yen sesi sertleşmişti:

— Başımızda şehit ruhlarının titre[...] tiği zafer günlerinde yapılan resmi geç[...] leri düşün, dedi. Böyle bir günde mu[...] teris gözlerinde yanan bulanık ışıkla[...] genç kızların kıvrak vücutlarını seyred[...] rek coşan adamlarda; gençlerin siyah b[...] yıklarını, geniş göğüslerini farkede[...] titriyen kadınlarda milliyet duygusu, v[...] tan sevgisi olur mu?...

Çelik bir kütle halinde geçen ask[...] karşısında, çocuk omuzlarına istikbal[...] mesuliyetini yüklemiş olan yarınki kadı[...] lığın önünde arzular değil, ruhlar ürpe[...] meli.. Yaşlarla bulutlanan gözlerde v[...] tan sevgisinden başka herşey silinmeli[...]

Genç kız acı acı güldü. Onun gö[...]

neğe, anlamağa, düşünmeğe başladığı gündenberi duyduğu acılardı bunlar. Nelerle karşılaşmamıştı... Büyük acılarda - bir taş lâkaydisini muhafaza ettikleri halde - ödünç gözyaşı dökenler görmüştü. Mukaddes bir ölüyü ebedî yatağına götürmek için hazırlanırken - beğenilmek endişesile - süslenen ne renk, boya maskaraları; sadece nazarı dikkati celb için, büyüklüğünü kelime olarak kullandıkları bir sürü şişirilmiş sözle gırtlağını paralıyan ne balon insanlar tanımıştı.

Konuştukça açılıyorlardı. Menfaatın, ihtirasın, beğenilmek endişesinin eklediği yapmacıklar yoktu sözlerinde. Aralarındaki cinsiyet farkı bile silinmişti.

Mevzuları, hayattaki kadına intikal edince, doktorun yüzü değişti. Dudaklarının yanına sinirli iki hat çizilmişti. Bakışları isyanla parlamıştı. Elleri paltosunun cebinde, hiçbir endişe duymadan, kendisile münakaşa ederek yürüyen genç kızı - ilk defa görüyor gibi - yabancı bir bakışla süzdü. Bu, onun için yeni birşeydi. Kafasında birçok düşüncenin çarpıştığı muhakkaktı. Yüzü daha çok solmuştu:

— İlk defa bir genç kızla böyle şeyler konuşuyorum, diye mırıldandı. İlk defa, bir kadınla arkadaş gibi, bir erkek arkadaş gibi dolaşıyorum. Benim ne kadar fena bir insan olduğumu tahmin edemezsin!.. Seni benimle beraber görürlerse hakkında hiç iyi düşünmezler... »

Genç kız daima gülümsiyordu. Dost bir sesle cevap verdi:

— İnsanları çok iyi bilirim. Şayet menfaatleri için beni kötülemek lâzımsa, bunu birşey görmeden de çok güzel yaparlar... Ve doğrudur diye kalplerini basarlar. Beni tanımıyanların hakkımdaki kanaatlerine aldırmıyan bir karakterim var. Senin iyi bir insan olduğunu kabul ettim. Beni düşünme!..

Doktor dalgındı. Yüzü yeni yeni duygularla işleniyordu. İyi hislerinin, temiz duygularının, kötü itiyatların altından birer birer kurtuldukları bariz bir şekilde görünüyordu.

— Hiçbiriniz annelerinizin kurduğu yuvayı kuramıyacak, dedi. Hiçbiriniz derin huzuru, tam itimadı, bütün saadeti bilmiyecek.. Siz bedbaht bir nesilsiniz!..

Durdu. Yüzüne, sokak fenerinin sarı ışığıyle acayip bir mana işlenmişti. Siperinin gölgesinde kalan gözleri - acıdan olacak - cam gibi parlıyordu:

— Biz de öyle, diye devam etti. Muhitin kötü akışında gençliğini boşu boşuna harcıyan bizler de, babalarımızın yaşadığı emniyeti, rahatlığı hiç bulamıyacağız. Bütün hayatımız beşerî sefaletlerimizin, şuurlu küçülüşlerimizin acısı

— Hiçbiriniz annelerinizin kurduğu yuvayı kuramıyacak, dedi. **Hiçbiriniz** derin huzuru, tam itimadı, bütün saadeti bilmiyecek.. Siz bedbaht bir nesilsiniz!..

içinde geçecek. Bugün niçin temiz bir yuvam; yorgunluğumu göğsünde dinlendireceğim, sevdiğim, inandığım bir karım olmasın?.. Neden yalnızlığımı unutmak için, kendimi küçülterek, yorarak eğlenmeğe çalışayım. Öyle, gözlerini açarak endişe ile yüzüme bakma yavrum. Sen henüz çocuksun.. Hayatın binbir hakikatına çarpa çarpa yassılaşan bizler için mesut bir yuva kurmak imkânsızdır. İlk evvel buna, cemiyetteki şartlar müsait değildir. Aldığım para ile, yuvamı birşey aratmadan nasıl geçindirebilirim. Sonra çocuklarımın annesi olacak, itimatla ismimi vereceğim kadını bulabilir miyim?..

Bütün bunları bir nefeste söylemişti. Omuzlarını biraz kısarak hızlı hızlı yürüyordu. Kafasının isyankâr kaynayışını yatıştırmak için vücudunu yormağa çalışıyor gibiydi. Yine durdu. - Gözlerinin acayip parıltısile - yine uzun uzun genç kızı süzdü. Sesi yumuşamıştı, şefkatli idi!

— Her inkılâp kurban istermiş, dedi. Bizler de bu inkılâbın kurbanlarıyız!.

— Arkası 27 inci sayfada —

YARALI KURT

YAZAN:
RAGIP ŞEVKİ

BÜYÜK
EDEBÎ ROMAN

№: 13

— Ah, Ablacığım, ne kadar mesudum bilsen! diye bağırıyordu.

Onun saadetinin nereden geldiğini bilseydim, ben de onu öper miydim, kucaklar mıydım? deli gibi idi, saçlarını iki eli ile karıştırarak ve kendisini büyük divanın üzerindeki yastıklara atarak:

— Ablacığım, ah ablacığım! diye haykırıyordu.

Bir çocuk gibi gülüyor, bir kadın gibi kuştüyü yastıkları kucaklayarak göğsüne bastırıyor ve bir genç kız gibi sıçrıyordu.

Acaip, garip bir his, beni bir aralık olduğum yerde mıhladı:

— Mehpare, deli olma!.. Söyle, ne var?. Anlatmazsan, seni bırakıp giderim!. dedim.

Mehpare koşarak yanıma geldi, beni bir kanapeye oturttu, ayaklarımın dibine çökerek kollarını dizlerime koydu, sonra tatlı bir sesle:

— Şimdi herşeyden, herkesten kuvvetliyim abla.. Çünkü mesudum, çünkü seviliyorum.. Çünkü o da beni seviyor.

— Kim? dedim. Günlerdenberi onu düşünüyorsun. Kim olduğunu da bana söylemedin.

— Tahmin edebilir misin abla ..

— Hayır.. Çünkü tahmin etmeğe çok çalıştım. Söyle...

Gözlerimin içine bakarak mırıldandı:

— Doktor Süleyman...

Ah Kalbim, zavallı kalbim!. Bir serçe gibi nasıl birdenbire büzülüp can veriverdi. Nasıl herşey gözlerimde kayboldu, bir insan, en çok sevdiğim bir insan bile ölseydi - meselâ sen Süleyman - bana bukadar büyük bir acı vermezdi. Benim küçük kardeşim, masum kızkardeşim bile bir anda dizlerimin üstüne yatmış bir kirpiye döndü. Fakat kalbim, herşeyimi bir anda öldürdü. Ne oynaşabildim, ne de birşey söyledim.

Mehpare, güzel âlemi içinde herşeyden uzak düşündüğü ve konuştuğu için gözlerini kaldırıp ta yüzüme bakmadı. Bahtiyar sesile devam etti:

— Beni seviyor abla.. Bana ne güzel şeyler söyledi. Beraber bir otomobile bindik ve saatlerce dolaştık. Beni bir güneşe benzetti, beni bir çiçeğe benzetti. Bana, onu daha çok, kendisinden çok sevdiğim için kızdı. Elimi avuçları içine alarak okşadı, sevdi. Ah, bu elimde, halâ onun sıcaklığı var abla...

Mehpare durmadan söylüyor ve sol elini yanaklarında ve dudaklarında gezdiriyordu. Okadar güzel şeyler anlatıyor ki, benim ıstırabım içinde, onun masum bahtiyarlığı beni de sürüklüyor, kendi acılarımdan uzaklaştırıyor, fakat zaman zaman yüzün gözlerim önüne geliyor, gözpınarlarımda yaşlar toplanıyor, ağlamak, bağırmak ve dizim dibinde, bütün dikenlerini kalbime saplayan bir kirpi gibi gördüğüm bu küçük kızı tekmelemek istiyordum:

Fakat zavallı kardeşim.. Onun suçu ne?. O bir masum melek ki, saadetini bana da tattırmağa gelmiş, bahtiyarlığıyle beni de sevindirmek istiyor. Onun günahı ne ?

Mehpare herşeyi uzun uzun anlattı ve seni bir gece, benden ayrılıp gittiğin son gece balkonda nasıl ağlayarak seyrettiğini söylerken yavaş yavaş doğruldu :

— Ah, beni sevmeseydi, ben ölürdüm abla.. Fakat nen var, niçin öyle dalgınsın?. dedi. Parmaklarile çenemi tuttu, gözlerimin içine baktı :

— Yüzün ne kadar sararmış, abla.. Söyle, ne oldu ?.

Başını avuçlarım içine alarak dedim ki:

— Yavrucuğum, iki yıl evvel kocam da, beni işte, böyle.. senin bugün bahtiyar olduğun kadar, bahtiyar etmişti. Seni dinlerken hep onu düşündüm..

Mehpare kollarını boynuma doladı ve kesik kesik mırıldanmağa, yüzümü öpmeğe başladı:

— Ablacığım, benim zavallı ablacığım !..

Ah, evet, senin zavallı ablacığın !.. Kocamı hiç sevmediğimi, bilmiyorsun.

Halbuki, senin sevdiğin erkeğin kol arasında dünyanın en bahtiyar ka olarak saatler geçirdiğimi, kulakla onun erkek sesini, aşk şarkıları, se yeminleri mırıldanan sesisi dinlediğ onun sevişlerile kendimden geçtiğ bilmiyorsun. Ah, hele onun kapatm - evet artık kendimi bir insan ola görmediğim için itiraf edebilirim - on zevklerinin oyuncağı olduğumu bil yorsun. Fakat bütün bunları sana n söyleyebilirim ki, melekler kadar saf ruh taşıyan küçücük, genç kızlık ru bir anda seni öldürür. Belki de haya kıyarsın, belki de iki günde, bir ç gibi solup gidersin !

Mehpare, gözlerimden akan ya parmaklarile silerek:

— Fakat ablam, güzel ablacığım, çin ağlıyorsun. Ağlayacağını bilseyd sana saadetimden bahseder miydim? d mırıldandı.

Yüzünü okşayarak :

— Kardeşim, dedim. Beni ağlat ıstırap değil, sevinç.. Gözyaşların dörtte üçü senin bahtiyarlığın için a yor. Sevindiğimiz zaman da ağlamıy muyuz?.. Aylar var ki, senin ruhun b yük bir ıstırap içinde kıvrandı; an bana da acı verdi. Şimdi kurtuldu yüzün güller gibi açılıyor, kalbin s vinç dolu... Bırak, gözyaşlarımın b razı da, ölen sevgilim için aksın !..

Ah, yine bilmiyordu ki, bu gö yaşları, artık bir daha dirilmeme üzere ölen kalbim için, senin içi senin beni aylarca zevklerine esir ede sahte sevgin için akıyor..

Süleyman, sen ya çok alçak bir i sansın, yahut ta, fenalıklarının, kötü lüklerinin önüne geçmeğe çalıştığı h de muvaffak olamıyan bir zavallı.. Fa kat hayır, sen sadece bir hayvansın Sadece bir .... Ah... hangi hayvan Bir hayvan ki, dişleri paralayıcı ve tü leri ıslak.. burnundan savurduğu b buhar, bir şehvet buharı var ki, her k dın bu buharla başı döndüğü zama seni, cazibesine dayanılmaz bir insa

olarak görüyor. Bakarken baş döndürüyor ve konuşurken, bütün dişi sinirlerini ayaklandırıyorsun. Senden kaçmak istiyen, senin kolların arasına düşmeği daha çok arzu ediyor..

Fakat ya Mehpare?.. Ona ne yapacaksın?. O, ne benim gibi kuvvetli olduğunu söyliyen, herşeye mukavemet göstereceğini iddia eden bir kadındır, ne de başkaları gibi kurnaz ve fettandır. O, bir masum melektir ki, sadece beyaz, ince kanatları olmadığı için uçamıyor ve cennete ulaşamıyor. O, kanatsız bir melek, dünya üzerinde kalmış bir melektir Süleyman..

Mehpareyi teessüründen kurtarmak için yeni bir hamle yapmağa ve neşelenmeğe mecbur kaldım. Nihayet beni birçok öptükten sonra çıkıp gitti, bir müddet onun güzel sesiyle söylediği şarkıları dinledim, sonra sesi bahçeye indi. Anneme bin türlü maskaralıklar etti. Zavallı anneciğim:

— Kız sana ne oldu, düne kadar suratın bir karış dolaşıyordun! diye şaşkın şaşkın söylendi, durdu. Nihayet Mehpare bahçe kapısını vurarak, karşı köşkteki arkadaşlarına gitti.

O zamana kadar oturduğum yerden hiç kıpırdamamıştım. Sadece Mehparenin uzaklaşmasını, bekliyordum. Ona, gönlümdeki sırrı söylememek, onu da betbaht etmek istemiyordum. Nihayet birdenbire yerimden kalktım. Divana doğru birkaç adım attım ve kendimi yastıklara bıraktım..

Ağlamak, çırpınmak, ölmek... Neye yarar? Artık herşey bitti. Babam, bir Fransız şairinin şiirlerini okur dururdu ve her zaman da söylediği bir tek cümle vardı:

"Ölüm, ölüm deliliktir, ölüm, unutuştur!"

Seni, ölürsem unutabileceğim.. Fakat Mehpare; o ne olacak? Ben kendimi feda edeceğim, kendi kendimi kurtaracağım, fakat Mehpare herşeyi anlıyacak.. bütün saadeti sönecek, senden nefret edecek, sana büyük bir aşkla bağlı olduğu halde senden tiksinecek..

Ah, sen bir haydutsun Süleyman.. sen tiksinilecek bir adamsın. Seni sevdiğim, senin için ağladığım halde senden nefret ediyorum. Sen ki, beni kollarının arasına aldığın zaman, sıcak nefeslerini yüzümde gezdirdiğin zaman, sadece beni, yalnız beni sevdiğini söyliyordun. Bana: "Sevgilim, bebeğim, güzel kızım!" diyordun. Fakat ah, bütün bunlar yalanmış, bütün bunlar sahte imiş. Sen yalnız beni kadın olduğum için sevdin, sen benim gözlerime, kalbime değil, etime düşkündün.. ve, en bir hayvandın, bir hayvansın Süleyman...

Seninle geçen saatlerimin hatıraları bana bir saat evveline kadar Allahın lütfü idi, şimdi ise cehennemin bir işkencesi oldu. Acıdan kıvranıyorum. Bu acıyı dindirmek için babamın eski bir hançerini kalbime saplayıp yüzükoyun düşmek, seni unutmak, ölerek seni unutmak istiyorum. Fakat her defasında Mehpare karşıma çıkıyor. Sanıyorum ki, ben böylece ölürsem, herşey anlaşılacak ve Mehpare cansız cesedimi tekmeliyerek:

— Sen bedbahttın, kendini kurtardın. Ya ben?. Benim saadetimi yıkmak isterken, hangi fenalığımı düşündün. Sevdiğin erkeği ben bilerek mi sevdim? diye bağıracak..

Seni sevmeden evvel, Allahı o kadar sevmezdim, şimdi ise Allahı buldum, Allahı daha çok seviyorum. Bana Allahı bulduran senin aşkın oldu.

Süleyman, ömrümün sonuna kadar seni düşüneceğim, seni seveceğim, senden tiksineceğim, seni lânetliyeceğim. Fakat Mehpareyi ölünceye kadar bahtiyar edersen, bütün bunlardan kurtularak, seni unutarak, senden nefret etmiyerek yaşayacağım. Seni affedeceğim Süleyman.... „

— 6 —

"Ve Rab gördü ki yeryüzünde adamın kötülüğü çoktu ve hergün yüreğinin düşünceleri ve kuruntuları ancak kötü idi„
Tekvin 6

Gece birdenbire yağmur başladı. Rüzgâr camlara tırmanarak ve bütün Beylerbeyini baştanbaşa sararak karanlık, korkunç bir fırtına halini aldı. Uzaktan denizin boğuk sesi geliyordu. Dalgalar yalılara ve rıhtıma çarpa çarpa oğulduyordu. Camlar, sular içinde kalmış gibi hareketli ve oynaktı, ta uzaktan bir bahçıvan köpeği kesik kesik uluyup duruyordu.

Mehlikanın mektubunu yeniden okuyup bitirdiğim zaman, yeniden kendi kendime şaştım:

Ben gerçekten bir domuz kadar hissiz miyim, acımasını bilmiyor muyım? Hayır, ben ufak bir serçe yavrusu için ağaçlardan düşmüş, ayaklarını sakatlamış bir insanım. Annem öldüğü gün, çılgına döndüm. Harpte, kollarım arasında ölen askerler iç'n ağladım.. fakat şimdi?. Mehlikaya niçin acımıyorum?

Fakat hayır.. Mehlika benim için silik bir rüyadan başka birşey değil, onun yüzünü bile şimdi hatırlıyamıyorum. Aramızda neler geçti, seviştik mi?. Onu kollarımın arasına mı aldım, ona sevda şarkıları mı söyledim? Hayır, hayır.. Bunlardan hiçbiri değil, Mehlika kayboldu, Mehlikanın bende hiçbir tesiri yok. Sadece Mehpareyi düşünüyorum. Sadece o iri lâcivert gözlü, fidan gibi ince ve güzel genç kızı düşünüyorum.

Rüzgâr pencerelere çarpıyor, dalgalar daha ağır bir uğultu içinde sahili dövüyorlar... Ağır ağır kalkarak pencereye yaklaştım ve dışarıya baktım: Camı kaplıyan sular içinde, karanlık gece, sonu gelmiyen bir kuyu halinde uzanıyor. Ancak şimşek çakar çakmaz bu kuyu açılıyor, üzerindeki şeffaf suların altından dalları kopmuş, yaprakları dökülmüş ağaçlar, henüz yeşilliklerini muhafaza eden fundalıklar, kurumuş güllükler meydana çıkıyor. Ah, ne güzel bir gece... Sinirlerimde büyük bir gerginlik hissediyorum. Kalbim tatlı tatlı çarpıyor. "Kar yağsa, kar yağsa!„ diye düşünüyorum. Fakat bu yağmur, bu bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında, karanlık içinde, şimşeklerin aydınlattığı yollarda dolaşmak ne güzel şey olacak!. Ah, gerinmek, kollarımı alabildiğine açarak gerinmek istiyorum... Sonra?

Bir solukta dönüp odadan çıktım. Merdivenleri ikişer ikişer atladım ve taşlıkta, askıda asılı duran muşambayı sırtıma geçirerek başı açık dışarı fırladım.. Rüzgâr, rüzgâr.. Alabildiğine esen bir rüzgâr.. Yağmur bir anda saçlarımı kavradı. Evvelâ sağa sola uçuşan bu saçlar, sonra uçlarından sular akarak yanlarına düştü.

Kanımda, dünyanın en zevkli bir sıcaklığı var. Dişlerimi biribirine kenetliyerek ve gözlerimi bütün kuvvetile açarak ağaçlara, toprak yollara, ta ilerdeki bağın kütüklerine bakıyorum. Gittiğim yeri hesaplamadan yürüyorum. İşte, ta karşıda, bir köşkün pencerelerinde ışıklar yanıyor.. Hayır, hayır.. Bu tarafa gitmek istemiyorum. Bağların içine dalıyorum. Ayaklarım çamurlar içinde çırpınıyor. Batağa giren bir ayağımı kurtarmak için yaptığım mücadele bana zevk veriyor. Alnımda, yüzümde, vücudumun her tarafında ter damlalarının biriktiğini, kanımın yandığını, kalbimin tatlı tatlı çarpmakta devam ettiğini hissediyorum. Hayır, ben delirmedim. Ben böyle bir havadan hoşlanıyorum. Fakat nereye gidiyorum, ne yapmak istiyorum?

Bir duvar önüne gelince, gayri ihtiyarî ellerimi uzatarak bir tutuşta kendimi yukarı çekiyorum ve duvardan etrafa bakıyorum:

Bir şimşek çakıyor ve ilerde, ağaçlıklar arasında denizi görüyorum. Sonra gözlerim bir yalının siluetine ve iki penceresindeki lâmba ışıklarına çevriliyor. Kendimi bir anda toprakta buluyorum. Muşambamın düğmeleri çözülüyor ve göğsüm yağmur sularile ıslanıyor. Koşar gibi yürüyorum, herşey kafamın içinde durmadan dönüyor. Kalbim sadece tatlı tatlı çarpıyor..

— Arkası var —

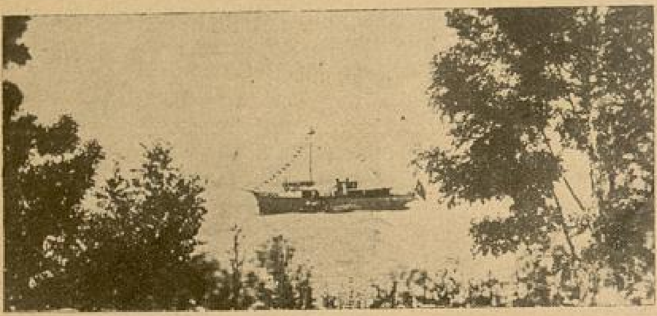

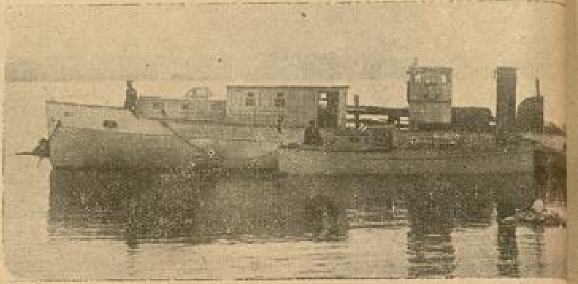

Van gölünden iki görünüş — Gölde işleyen nakil vasıtaları (donanmış olan Edremit motörüdür)

Seyahat Notları:

DOĞUNUN TARİHÎ BELDESİ : VAN

Tabiatın üstün bir itina ile süslediği Van, doğuda mühim bir irfan merkezi haline getiril

Yazan: Ali Enver TO

Anadolu - İran hudutları üzerinde ve milâttan asırlarca evvel kurulmuş olan Van, çok eski bir tarihe maliktir. Sayısız denecek kadar çok istilâya uğrıyan ve tarihte daima şerefli bir mevki almış olan asil şehrimiz, Millî Mücadelede üzerine düşeni yapmış, maruz kaldığı bunca mahrumiyete rağmen hertürlü takdir ve tebrikin fevkinde harikalar göstermiştir.

Van İsviçre ve Lübnanda tesadüf edilmez tabiat güzelliklerile malâmâl, hemen her köşesinde ilâhî bir şiir okunan cazip bir beldedir. Dünyanın en büyük sularından olan Van gölü, iki tarafında yeryüzünün göz kamaştırıcı ve seyredeni hayran kılıcı güzelliklerini toplamış bir letafet meşheri ve mecmuasıdır.

Van, umumî harpten evvel 200 bin nufusa malik, doğunun en mamur ve müterakki bir şehri idi. Mücadele senelerinde uğradığı istilâ adeta taş taş üzerinde bırakmamış ve insan sayısını beş bine kadar düşürmüştür. Cumhuriyet Vanı ıssız bir harabezar halinde kendisine maletti, denebilir.

15 cumhuriyet yılında sarfedilen gayretlerle birçok güzel ve kıymetli eserler vücuda getirilmiş ve yakıp yıkılan tarihî kasaba, bu suretle yeni bir çehre iktisabına başlamıştır. Göze çarpan terakki yalnız imar sahasına inhisar eylemiş değildir. İktisat, sağlık ve kültür bakımlarından da mühim inkişaflar kaydedilmiş ve Van, her yönden eski ehemmiyetini kazanmak yolunu tutmuştur.

Büyük ve Ebedî Şefimiz, Eşsiz Atatürk'ün tensip ve irşatları üzerine Vanın doğuda ileri bir kültür merkezi haline getirilmesi tekarrur etmiş ve bu maksatla harekete de geçilmiştir. Yakın bir âtide halk üniversitesinin, sanat okullarının, enstitü ve liselerin faaliyete geçtiklerini ve bu geçişin Vana yepyeni bir hüviyet verdiğini görecek ve bittabi çok sevineceğiz. Çizilen bu proğramın tatbikini müteakip Van; şüphesiz her sahada daha seri bir inkişafa mazhar olacaktır.

Bahsettiğimiz terakki ve inkişafa vilâyete bağlı diğer bütün kasabalarda da tesadüf eylemek mümkündür. Daha düne kadar, hem de basit bir köy manzarası taşıyan bu yerler şimdi güzel birer kasaba haline gelmiştir. Bu meyanda T her tesisatı câmi inşaat atelyeleri, binaları, parke caddeleri, diğer eserlerile pekâlâ küçük bir Avrupa andırmaktadır.

* * *

Seyhanda Maarif Hareketleri:

Cenup Anadolusunda him bir irfan merke Adanada bu yıl da y okulu açıldı.

Adana, yalnız cenup Anadolusu ğil, bütün memleketin başta irfan merkezlerinden birisidir. Hal han merkezinde; iki lise, bir erk retmen, bir orta, bir sanatlar, bir okulu, ile bir kız san'at enstitü kollej ve 24 ilkokul mevcuttur. itibarile ileri ve maarifsever olan mekteplere hücumu o kerte artm oldukça yüksek bir yekûn arzede cutlar talebi ve ihtiyacı karşılıya başlamıştır.

Tahsil çağında olan çocukların okula müdavimdir. Vaziyet Seyhan diğer kaza merkezlerinde, hattâ kö aynen böyledir. Yaşları geçmiş va

Van: Yeni açılan caddelerden biri

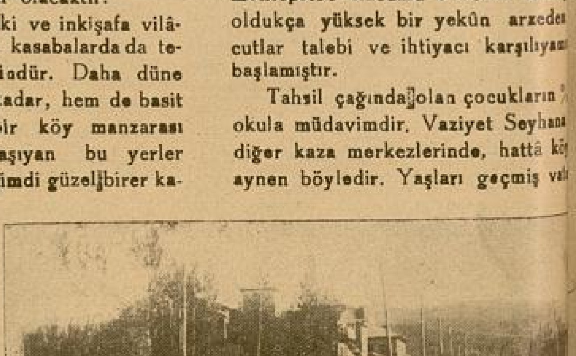

Van: Pazar yeri

lar da okuyup yazma öğrenmek için adeta biribirlerile yarış etmekte ve bu memnuniyetbahş uyanışa vilâyetin en ıssız bir köyünde dahi tesadüf edilmektedir.

Seyhan ilbayı Tevfik Hâdi Baysal vilâyet halkının maarif ihtiyaçlarını karşılamak ve kültür hareketlerine hız vermek yolunda takdire şayan bir mesaî sarfeylemektedir. Buna değerli, ve tecrübeli maarif müdürünün mütemadî takip ve gayreti inzimam edince Seyhan bu sahada çizdiğimiz çehreyi iktisapta gecikmemiştir.

Orta derecedeki mekteplere devam edenlerin sayısı gittikçe artmaktadır. Yirmi dördü Adana merkezinde, diğerleri kasaba ve köylerde olmak üzere Seyhan vilâyetinde mevcut 137 ilkokulda 330 öğretmen ders görmektedir.

açılmış, bunlara müdavim 2121 talebeden 256 sı kadın olmak üzere 1143 vatandaş mezun olmuştur. Açılan 55 ıkinci devre ulus okuluna 1130 zu kadın olmak üzere 2274 vatandaş devam etmiş ve yarıdan fazlası okulu bitirme vesikası almıştır. Bu yıl açılan ulus okullarının sayısı yüzü mütecavizdir.

Memleketimizin ileri bir kültür merkezi olan Adana, bu mevkiini şüphesiz her yıl biraz daha tevsi ve takviye eyliyecektir.

Adana Müzesi:

Çukurovanın ilk müze başlangıcı 1922 yılında Mersin ticaret idaresindedir.

1924 tarihinde Mersin müzesinde ve işgal yıllarında Fransızların hükûmet ve polis müdüriyeti avlularında götürmek üzere biriktirdikleri eserler bir araya getirilerek

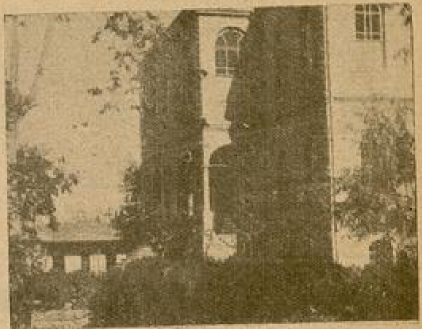

Adana: Kız lisesi

Hitit eserleri ve hüyük kazı ve dolaşmaları itibarile Adana müzesi Ankaradan sonra Türkiyenin oldukça zengin eserli müzelerinden biridir.

Seyhan: Ulus okulunda diploma dağıtma töreninde söylev

Seyhan: Ulus okulunda diploma dağıtma töreni

İlkokullara merkezde 7520, ilçelerde 3364 ve köylerde 7743 talebe devam eylemektedir ki, bu hesaba göre 18.627 küçüğün mektebe devam ettiği anlaşılır. 1938 de şehirlerde 293 ü kız olmak üzere (874) ve köylerde 8 i kız olmak üzere (145) çocuk, ilkokullardan ve 124 ü kız olmak üzere 804 çocuk üç sınıflı mekteplerden mezun olmuştur.

Büyük yaştaki vatandaşların okuma zevklerini anlatmak için Ulus okulları hakkında malûmat verelim: 1938 de iki devre ulus okulu açılmıştır. Şehirde 21, köylerde 26 birinci devre millet mektebi

Adanada hükûmet caddesinde Cafer paşa medresesinde ilk resmî müze açılmıştır. Müze direktörü Halil Kâmil geceli gündüzlü bir mesai ile Karkamış, Zincirli, Maraş ve Adana mülhakatile Fırat nehrinin o bir yanında bulduğu büyük eserleri toplıyarak müzeye getirmiş ve küçük medrese bu işe kâfi gelmeyince 1929 yılında eski Buğday pazarındaki Rum kilisesi tamir edilerek müze ittihaz edilmiştir.

13 Asur, 347 Eti, 23 tablet, 2 Arkaik, 144 Helenistik, 402 Romen, 251 Bizans, 33 Selçuk, 63 Osmanlı, 200 diğer devirler, 8031 meskûkât, 113 etnoğrafya eşyası 82 depoda teşhir edilmiyen eşya, 8 yazma kitap ve 855 basma kitap.

Adana müzesinde 1936 senesinden bir yörük etnoğrafya bölümü hazırlanmağa başlanmıştır. Bu bölümle Oğuz baylarının Çukurovadaki Kara Alaçık ve topak ev çadırları ve eşyalarile yörük hayatı temsil edilmekte ve bunlardan başka bir de musiki ve av bölümü hazırlanmaktadır.

İki yıldanberi Tarsusun gözlü kulesinde hafriyatla uğraşan Amerikalı heyetin orada buldukları, bütün eski eserler de - henüz halka teşhir edilmemekle beraber - Adana müzesine alınmaktadır.

Hafriyat beş yıl süreceğine göre bu eserleri ancak üç yıl sonra görebileceğimiz anlaşılıyor.

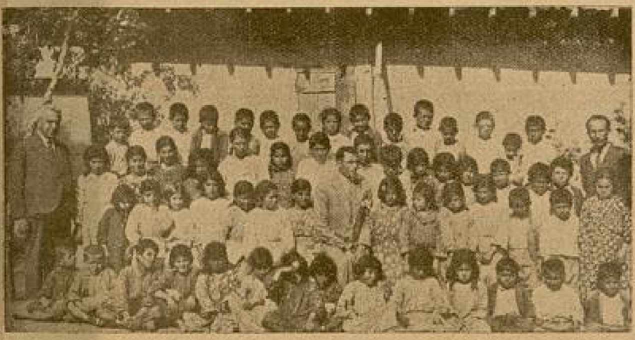

Ulus okulunun Küçükler kursunda Sınav

Seyhan: Ulus okulunda Sınav

Osmanlı Tarihinden : Korkunç ve Garip Vakala

Yazan: RAGIP ŞEVK

> Bu kısa yazılar, en büyük ve en ehemmiyetli hadiselerin, teferruatı atılmış ve özü bırakılmış birer hulâsasıdır. Ragıp Şevki yıllardanberi topladığı ve hâla da toplamakta devam ettiği birçok güzel hulâsaların ilk parçalarını 62 ve 63 üncü sayılarımızda vermişti. Yalnız tarih meraklılarını değil, dünün feci, gülünç ve garip halini anlamak istiyenler bile bu yazıları büyük bir zevkle takip edeceklerdir. Önümüzdeki sayılarda da Osmanlı tarihinin garip ve gülünç sahnelerinden parçalar bulacaksınız

1622 de Musulda kurulan ordugâh içinde bir hâdise oldu : İki ihtiyar yeniçeri ağası bir zeamet yüzünden biribirine girdi. Mesele o kadar karışıktı ki, işi Sadrâzam halledemedi. Nihayet dördüncü Murada intikal ettirildi.

Padişah ağaları dinledi, içlerinden biri sözünü bitirirken:

— İkimizden biri bu dünyadan gitmedikçe aramızda barışmanın imkânı yoktur ! dedi.

Padişah birkaç dakika düşündü. Sonra :

— İkinizin de hakkı var ! dedi.

Ve cellâda emrederek ikisinin de kafasını kestirdi !

⁂

1650 de İstanbulda kopan bir ihtilâli ve korkunç neticelerini anlatan Gılmani tarihi sahibi Mehmet Halife bu hâdiseden bahsederken diyor ki :

«— Hocamız anlatmıştı : Bir hatunun elinde bir yığın yağ götürdüğünü kendi gözlerimle gördüm. «Bu nedir hatun ?» diye sordum.

«— Atmeydanında asılı ağaların yağlarından aldım. Filân derde devadır diyorlar» diye cevap verdi.

⁂

1645 ramazanında esnaf, bozuk akçe yüzünden ayaklanmıştı. Dükkânını kapayan saraya koşuyor, büyük bir kalabalık padişahın huzuruna çıkmak için çırpınıyordu. Fakat ocak ağaları kendi aleyhlerine olan bu isyanı bastırmak gayesile derhal tetbirler aldılar: Topkapı sarayının önüne nöbetçiler koydular, kimseyi içeriye sokmadılar. Yanaşmak isteyenleri kılıçla, sopa ile dövüyor, hattâ öldürüyorlardı.

Esnaf içinde bu işi azm ile başarmağa karılarının nikâhlarına yemin edenler vardı. Bunlardan biri olan Bedestanî Ali, o gün saraya girmek istedi, bırakmadılar. Çelebi fena halde kızdı :

— Ben üç talâka and içtim. Yeminimden dönmüş olmamak için bırak, saray kapısına varayım, yine döneyim ! diye bağırdı.

Fakat ağanın önüne geçen Eses neferi de inat ediyordu :

— Geri dön herif, kanına susama ! diye haykırıyordu. Bedestanî Ali, dediğini yapamazsa karısının boş düşeceğini düşündü ve gayri ihtiyarî yürüdü. Fakat Eses'lerden biri bir kılıç salladı, zavallının elini kopardı, bir digeri başını boydan boya yardı, cansız cesedi denize atıldı.

⁂

Veziriâzamlık makamında bulunan Nasuh paşa, Hıdır efendi isminde birine düşmandı. Efendiye nişancılık payesini vererek Anadoluya gönderdi. Fakat arkasından adam yetiştirerek zavallının boynunu vurdurdu. Müsahipleri paşanın bu hareketine teessüf gösterince, Veziriâzam şu cevabı verdi :

— Ben onu dünyanın cefasından kurtardım. Şehit ederek cennete koydum. Benden katiyen intikam almayacaktır.

⁂

1648 de Sadrâzam İbşir paşa azledildi ve katline ferman çıktı. Bostancıbaşı paşaya :

— Takdir böyle imiş ! dedi.

Paşa sapsarı kesildi :

— Bana bir okumuş adem gönderin, yanımda dursun, tövbe ve istiğfar öğretsin, korkudan şuurum kalmadı, bana yardım etsin ! dedi.

Bostancıbaşı paşanın ricasını kabul etti. Kâtibi hoca Mahmut efendiyi İbşirin yanına gönderdi. İkisi de abdest alıp namazlarını kıldıktan sonra yanyana diz çökerek duaya başladılar.

Bu sırada İbşirin katline memur haseki odaya girdi, kapı önünde bekley iki cellâdı çağırdı. Feci manzarayı gö memek için kendisi dışarı çıktı.

Cellâtlara evvelce iki kişinin boğul cağı söylenmişti : Biri İbşir paşa, dig de müftü Ebusuut ... Halbuki müfti şefaat olunmuş, azil ve nefi ile ikt olunmuştu.

Cellâtlar odada iki kişi görünce rini müftü sandılar. Dua biter bitm biri kemendi İbşire, öteki de Mahı efendiye fırlattı Bu feci vaziyet ka sında Mahmut efendi avaz avaz yerin fırladı :

— Bre kâfir! diye haykırdı.

Efendinin imdat haykırışını kapı önü de duranlar duydu, telâşla odaya dular.

Zavallı Mahmut efendi, boğazında ment, çırpınıyordu. Haseki cellâda :

— Bre mel'un, elini çek ! diye kırdı.

Efendinin boynundaki kemendi çık dılar. Mahmut efendi ise sapsarı, ne nefese :

— Bre kâfir hınzır, Allah belânı ve sin ! Sorup sual etmeden niçin hücu edersin? diye küfür ederek kendisini şarı dar attı.

⁂

Meşhur çınar vakası Osmanlı tarihin en kanlı sahifesini teşkil eder. Bu ihtilâl askerin zabit ve âmir öldürmesi mod haline gelmişti. Bu modanın da en ca nümunesi şu vakadır :

Cebeciler, ihtilâle girmek istemeye çorbacılarını, paşaların asılı bulundu ağaca asmak istediler. Sipahiler ma oldular Bunun üzerine cebeciler tam b serbesti ile hareket eden sipahi ve yeı çerilere benzemek istediler :

— Bre canım, biz adam değil miyi Biz de zabitlerimizin hakkından gelip b luğumuzu isbat etsek ne olur ? dediler Ve ocaklarının meşhur ve temiz yürek Sahip ağa ismindeki ihtiyarını boğ öldürdüler.

⁂

1584 te yeniçeri ve sipahiler yeni b isyan çıkardılar. İstanbulun pespaye yağmacı gürühile saraya hücum ettile defterdarın başını istediler.

Fakat saray kapılarına dayanan ask arasında birdenbire :

— Bre vurun! diye bir çığlık koptu, kalabalık dalgalandı, her an bir hücum bekleyen saray aşçıları, bostancılar, has odalılar, ellerinde odunlar fırladılar. Devletin en çok güvendiği zümre olan yeniçeri ve sipahi güruhu şaşkın, perişan, medhuş kaçmağa, birbirlerini ezerek babıhümayundan dışarı can atmağa başladılar.

Böylece tam 370 sipahi ve yeniçeri cesedi babhümayun avlusunda kalmış oldu.

1627 de dördüncü Murat tarafından tütün içilmesi yasak edilmişti. Padişah her gece tebdil geziyor, tütün içenleri buldukça öldürtüyordu.

Bir gece de Mahmutpaşada bekâr odalarında 14 kişiyi gizli bir yerde tütün içerken yakaladı ve bir anda hepsini katlettirdi. Zavallı suçlular içinde mukabele halifesi Ütücüzade ile kapıcıbaşılarından biri de vardı.

Artık her gün memleketin dört yanında tütün tiryakilerinin başları düşüyordu. Padişah Anadolu seferine çıkınca konduğu şehirde boğulacak, boynu vurulacak adam arıyor, yasağa karşı durmak isteyenlere hiç insaf etmiyordu.

Tütün içen yeniçeri veya sipahi yakalanınca, ordunun içine getiriliyor, eli ayağı kırılıyor, vücutları dört parça ediliyor, padişah çadırı önünde de başı gövdesinden ayrılıyordu.

1600 de Kuyucu Murat paşanın Celâlilerin temizlenmesine nezaret ettiği günlerde bir sipahinin yanında küçük bir çocuk gördü:

— Sen neredensin, Celâlinin arasına nasıl düştün? dedi.

Çocuk doğruyu söyledi:

— Açlık yüzünden babam beni alıp eşkıyaya katıldı. Boğazımız tokluğuna yanlarında giderdik. Babam Şeştar (altı telli bir saz) çalardı.

Murat paşa acı acı güldü:

— Hay, demek şeştar çalıp Celâlileri coşdururdu ha? dedi. Sonra cellâtlara çocuğun katlini işaret etti, cellâtlar:

— Bu sabi masumu nasıl öldürelim? diye ayak diredi'er. Murat paşa:

— Yeniçeriler öldürsün! dedi. Fakat yeniçeriler de yüzlerini buruşturdular:

— Biz cellât mıyız? Cellâtlar bile merhamete geldi, dediler.

Paşa iç oğlanlarının bu vazifeyi red ettiğini görünce sırtından kürkünü altı ve çocuğu sürükleyerek bir hendek kenarına getirdi, zavallıyı oracıkta boynunu büküp boğdu, hendeğe attı.

1614 de padişah genç Osman sefere gidecekti. Gider ayak saltanatını sağlama bağlamak istedi. Öz kardeşi şehzade Mehmedin katli için Rumeli kazaskeri Kemaleddin efendiden fetva aldı. Cellâtlar şehzade Mehmedin üzerine atıldıkları zaman zavallı genç, ancak şöyle bağırabildi.

— Osman, Allahtan dilerim ki, ömrü devletin berbat olsun. Beni hayatımdan nasıl mahrum ediyorsan, sen de hayatından öyle mahrum ol!

Genç şehzade bedduası gerçekten yerini bulmuş, Genç Osman da ayni şekilde öldürülmüştür.

«Genç» lâkabile tarihe geçen ikinci Osman ilk defa padişah evlenmelerinde değişiklik göstermek cüretinde (!) bulundu. Osmanlı padişahları daima muhtelif milletlerden esir kızlarla evlenirlerdi. Genç Osman tabaasının hür kızlarından birini, Pertev paşanın kızını aldı. Erkânı devlet bunu na münasip buldular, padişaha nasihatte bulundular. Hattâ şeyhülislâm Esat efendi bile bir devlet reisliğine gelecek çocukların Türk kızlarından doğ-

— Bre vurun! diye bir çığlık koptu, kalabalık dalgalandı, her an bir hücum bekliyen saray aşçıları, bostancılar...

muş olmasını makul görmedi. Fakat padişaha dinletemedi.

1622 de genç Osman hacce gitmek üzere Üsküdara geçerken müneccimbaşı Mehmet efendi şu iddiayı serdetti:

— Padişahın doğuş talihi olan bürçte küsuf vaki olmuştur. Seferden vazgeçin, zahmet etmeyin. Daha neler olsa gerektir!

Müneccim başının söylediği kısmen doğru çıkmış, genç Osman feci bir şekilde öldürülmüştür.

1623 de İstanbul müdhiş bir yağmur ve şimşek hücumuna uğradı. O sırada padişah olan dördüncü Murat Beşiktaşta, Sultanahmet köşkünde, şair Nef'inin «sihamı kaza» isimli hicivnamesini okuyordu. Yıldırımlar düşmeğe, şimşekler çakmağa başlayınca huzurdakiler sapsarı kesildiler. Bu sırada birdenbire bir yıldırım köşkün bahçesine düştü. Ve ortalığı çınçın çınlattı. Enderun ağaları yüzü koyun yere kapandılar. Dördüncü Murat ise, Allahın gazebini Nefi'nin hicviyelerine hamletti. Elindeki hiciv mecmuasını parçaladı ve şair aleyhinde bazı küfürler de savurdu.

Asrın şairleri, bu hâdise münasebetile şu beyti söylediler:

Gökten nazire indi Sihamı kazasına,
Nef'i dilile uğradı hakkın belâsına

1627 de İstanbulda büyük bir yangın oldu. Padişah bu yangının sigare ateşinden çıktığını ileri sürdü ve tütün içilmesini mennetti. Sokakları dolaşan münadiler:

— Tütün içenler yakalanırsa katlolunur! diye bağırmağa başladılar. Fakat yasak hiç te tesirini göstermedi. Herkes tütün içmekte devam etti.

Devrin zürafası da şunları söylüyorlardı.

Zararsız bir duhan (tütün) hakkında neyler
bunca dikkatlar
Duhan ah mazlumanı menneyleyin hüner oldur

Fakat bütün şiddete ve takibe rağmen tiryakiler tütünden vazgeçmiyorlar, kısa lülelerle tütün içmeğe devam ediyorlardı.

Dördüncü Muradın Anadolu seferinde birgün bir menzilde çadırlar kuruldu, istirahate çekildi. Birdenbire büyük bir gürültü ile bir at boşandı ve bütün ordu allak bullak oldu. Hayvanın ardından koşanlar nihayet onu padişah çadırı önünde yakaladılar.

At kıymetli bir sırma eğerle eğerlenmişti. İki yana sarkmış ipek işlemeli torbalarında bir tütün lülesi ile bir kese tütün bulundu. Ordu içinde:

— Sahibi gelsin! Sahibi gelsin! diye atı gezdirdiler. Fakat hiç kimse cesaret edip te ata sahip çıkmadı. Tütünün ve lülenin at üzerinde bulunması, hayvanın sahibini, idam korkusundan bir türlü meydana çıkarmadı.

1555 de Tahtakalede Hakem ve Şemsi isminde iki kişi kahvehaneleri ilk defa açtıkları zaman halkın büyük bir rağbeti ile karşılaştılar. O kadar ki, vaizler camilerde şöyle vâz eder oldular:

— "Kahvehaneler kötülük ve fenalık yerleridir. Oralara gitmek, meyhaneye varmaktan daha beterdir!.»

Meşhur zorbalardan Abaza Hasan paşanın Kayserili Emir Şeyh isminde bir rüya tabircisi vardı. Şeyh 1632 de kalkıp İstanbula geldi ve padişahın mukarripleri sırasına geçti.

Bir gün dördüncü Muradın karşısına çıktı:

— Padişahım, yeni bir rüya gördüm. Tabirime göre bu yeniçeri tayfasından sizin vücudunuza zarar görünüyor. Hepsini birden öldürmezseniz bile elbiselerini

— Arkası 23 üncü sayfada —

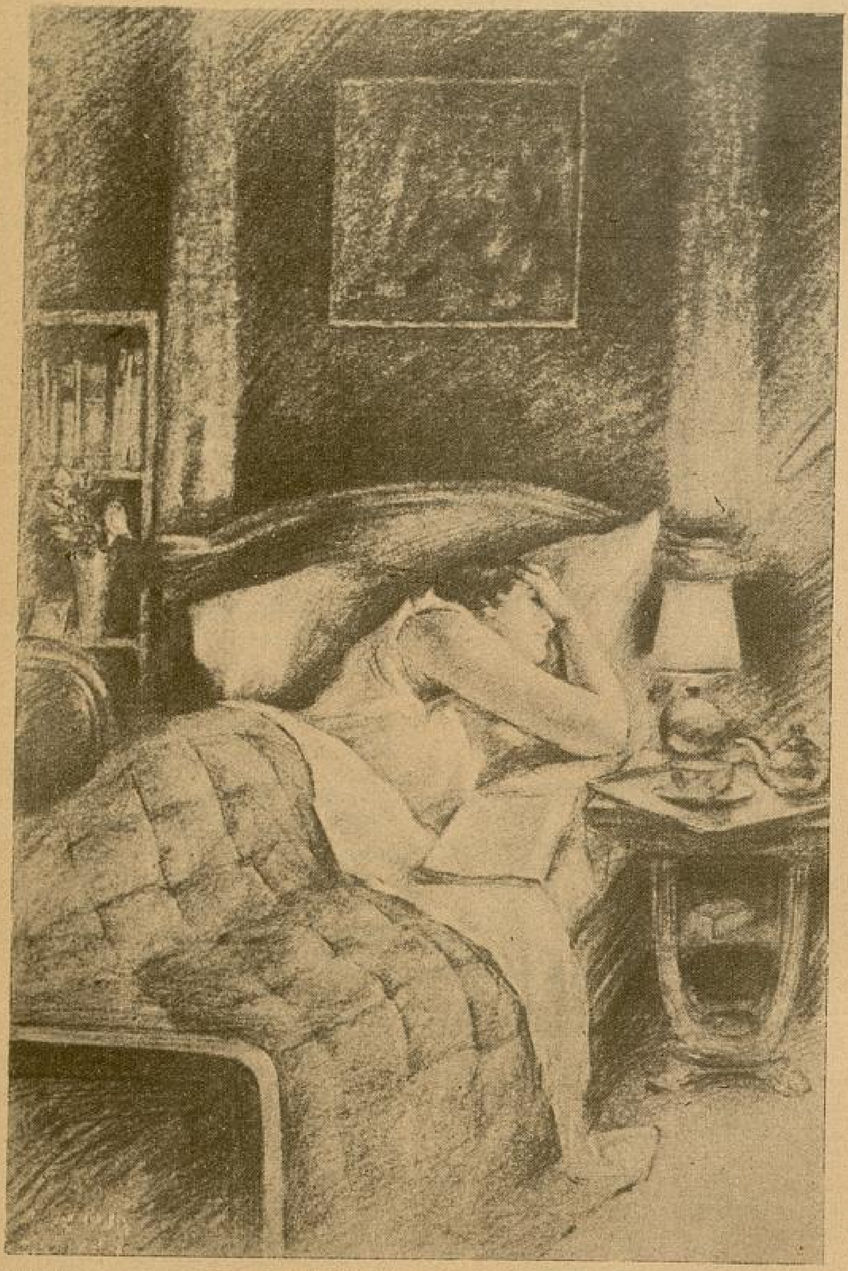

Hikâye : Gece hayli ilerlediği halde birtürlü uyuyamıyordum.

TEKİRLERİN KADERİ

Yazan: İlhan S. TANAR

Kucağımdaki tekir kedi, hemen bütün kendi renk ve örneğindeki kedilere mahsus anlaşılmaz bir huysuzlukla, kendini okşamak için uzanan elimin her kalkışında kulaklarını kısıyor, gözlerini yumuyor, pençelerini kabartarak müdafaa vaziyeti alıyordu. Belki doğduğundanberi fena muamele gördüğü için okşanmağı da kendisine karşı bir tecavüz addediyordu. Tekiri biraz kendime alıştırdıktan sonra, geçen yazın sıcak bir gecesini hatırladım. Haziran sonlarındaydı Gündüz, sokağın bütün tozunu, toprağını bahçelerden insafsızca yolduğu Akasya ve Hanımeli çiçeklerine katarak evlerin içine dolduran meltem dinmiş, ortalığa ağır bir sıcaklık basmıştı. Gece hayli ilerlediği halde birtürlü uyuyamıyordum. Yataktan fırladım. Kollarımı pencerenin pervazına dayayarak başımı dışarıya uzattım.

Odam, iki köhne tahta direğin üstüne

abanarak ön cephesinden iki metre ka
ileri uzanmış vaziyette olduğu için, ge
leri altındaki boşluktan istifadeye çalı
lar eksik olmazdı. En başta bu uç ta
açık, bir tarafı kapalı yüksek mevki
yolları rahatça gözleyen mahalle bekçi
olmak üzere, Her semt gibi Arnavut
yün de kendine mahsus kimsesizleri,
serileri, babası meçhul, anası kayıp
cuklar, artık beş on para dilenip
içmekten başka işe yaramıyan ihti
balıkçılar, bir yarım gaz tenekesine ta
doldurarak «midye var, midye» diye
kakları dolaşan meczup ve diğer bir
kimseler, gecenin birkaç saatini oda
altındaki boşlukta geçirirlerdi. Daimi
ses ve hareket duymağa, alçak sesle
nuşmalar hattâ esneme ve soluk alı
işitmeğe o kadar alışmıştım ki, ince
mırıltı kulağıma çalınınca hiç aldırış
medim. Uykumun içinde bile sesler
ayırt edecek kadar alışkan olduğum
rarsız serserilerden birinin gelmiş ol
ğuna hükmederek, sed üstünde bir ağa
hasretle denize doğru uzanışına, deniz
aksini seyre çabalıyan ayın iskelet
gülümseyişine, karşı sahilde Vanıköyü
uykuya yatan son vapura, bütün bu
gece görüldüğü halde güzelliğine bir
lü alışılamıyan ilk defa görülüyor
gibi ruhu heyecanla sarsan şeylere
rak uykumun gelmesini bekliyord
Aşağıda yeniden bir ayak sesi oldu.
yavan bir kadın sesi duydum. «Gel te
gel yavrum, pisipisi» diyordu.

Bu kısık kadın sesini ilk defa ol
duyuyordum. Merakla pencereden sar
rak, sesin sahibini görmeğe çalıştım. H
halde, çok geriye, kapının eşiğine ka
çekilmiş olmalıdır ki, kimseyi göremed
Duvarın üstünde mehtap safası yap
tekir bu, hıç ummadığı ve belki ömrün
işitmediği mültefit çağırışı duydukça s
tını deve gibi hörgüçleyerek ayağa k
kıyor, fakat sokak kedilerine has bir ke
dini koruma insiyakı ile, arkasından b
tekme yemekten ürküyormuş gibi yeri
den ayrılamıyordu. Nihayet kadın yeri
den kalktı ve tekiri kucakladı. O zam
kim olduğunu gördüm: yokuşun başında
beyaz köşkün emekdar hizmetcisi, zava
kanbur bir kadıncağızdı. Henüz kırkınd
ancak olduğu halde doğuştan buruş
yüzlü, kirpiksiz, yağmurda ıslanmış sol
can renkli dudaklı sevimsiz bir mahlûkt
Evlerine sıksık gidip geldiğimiz halde b
kadının, yirmi senedir yanlarında old
ğundan başka birşey duymamıştım.

Kadın gene kapının yanına çekilmiş
Kendisini göremiyor, fakat tekiri okşad
ğını, öptüğünü duyuyordum Birden, adı
ta bir insanla konuşur gibi tekirle dertle
meğe başladı.

— Vah tekir, vah yavrum benim, se
hiç okşayan olmadı mı şimdiye kadar
Neden kulaklarını kısıyorsun, elimi görü

? Demek sen de hayatta tokattan başka birşey görmedin, öyle mi? Ya öteki kardeşlerin, o Pamuklar, Zertoplar, Benliler ne oldular, onlar ılık odalarda, ipekli minderlerde mi yatıyorlar, ya sen neden böyle sokağa atıldın?

— Mırrr!

— Bunu bilmiyecek ne var a tekir, sen de benim gibi tekirliğinin cezasını çekiyorsun. Ne bakıyorsun yüzüme öyle şaşkın şaşkın? Tekirliğimizin cezasını mı çekiyoruz, dedim. Sen de, ben de. Evet ben de ya, kedinin tekiri olur da insanın olmaz mı? İşte ben, bak sana ne kadar benziyorum. Ben de senin gibi rengi bozuğun birisiyim. Baksana senin, kurşunî mi, sarı mı, belirsiz tüylerinin renginde derim, bulanık su birikintileri gibi gözlerim var. Ya bu, başımda bir türlü yatmayıp senin iri kulakların gibi dikilen saçlar! Anlıyorsun ya, sen kedinin tekiri, ben de insanın. Biz daha kendi tekirliğimizi farketmeden çirkin doğuşumuzun cezasını çekmeğe başlamışız. Kardeşlerin beğenilip kendilerine rahat bir yer bulmuşlar, sen ise evde kalacağın anlaşılınca, uzak bir sokağa atılıverdin değil mi?

— Mırrr...

— Bak, nasıl bilirim. Tıbkısı benim de başımdan geçti. Benim de birçok kardeşlerim vardı. Amma onların hiçbiri bana benzemedi. Derler ki, annem beni ilk görüşünde, yüzünü ellerile kapatıp ağlamış. Loğusa yatağından kalkmadan ölmesine belki de ben sebep oldum. Senin kardeşlerin pamuklar gibi benim kardeşlerim de benden büsbütün başka türlü büyüdüler. Onlara yeni elbiseler dikilir, ben eskilerini giyerdim. Hakları vardı, çünkü en güzel elbisenin bile bu çarpık, kemikli vücuduma yakışmıyacağı muhakkaktı.

Bir gece gözlerimin duruşundan beni uyudu zanneden üvey anam, babama benden şikâyet etti. Yine çirkinliğim, evde kalacağım, kimsenin beni beğenmesine imkân olmadığı, neler neler. Benim yerimde olan ne yapar? Herkes uyuyunca, sokağa çıktım. Sabaha kadar yürüyerek ta uzak semtlere gittim. Gündüz olunca, oranın esnafına falan hizmetci olduğumu, kapı aradığımı söyledim. Talihim o yüzden açıkmış doğrusu. İnsanlarda tekirliğin biricik meziyeti kıskanç kadınların evinde rahatça yer bulmalarıdır. İşte yirmi senedir ayni yerde hizmetçiyim. Ailem beni hiç arayıp sormadı. Ben de onları aramadım. Yaşadığımı hiç ummazlar herhalde. Güya yaşıyorum. Bazen konuşmak, dertleşmek öyle bir ihtiyaç oluyor ki... Hele kendime benzerleri, kuyruğu tramvay altında kalmış sokak köpeklerini, tekir kedileri gördükçe bütün dertlerim tazeleniyor. Zaten beni ancak sizler dinliyorsunuz.

Artık ben dönmeliyim. Şöyle bir hava alayım diye evden çıktım. Sokakta gecelersem belki kızıverirler. Hoş, tekir olduktan sonra bir tehlike yok ya! Kırk beş yaşıma geldim, bir kere bile kimsenin bana iki defa üstüste baktığını görmedim. Kazara üstüme ilişen bakışların tiksinerek başka tarafa döndüklerini görmek ne acı tekirim, senin yediğin tekmelerden daha acı, inan! Hadi bakalım kalk, aldırma, yaz gecesi ne güzel, ne ışıklı! Bir köşede âlâ yatarsın. Tekirlerin kaderi bu, ha insan, ha kedi, tekirlerin kaderi.

Ses kesildi Ay ışığile yokuşta, bir omuzu kalkık bir omuzu düşük, küçük bir kadın terliklerini sürüyerek aşağı doğru iniyor ve gördüğü iltifattan yüz bulan tekir de biraz uzaktan onu takip ediyordu.

(Tekir) ler yokuşun nihayetinde gözden kaybolunca, denizden gelen nemli rüzgârla artık serinliyen havaya penceremi kapayarak içeri çekildim.

Osmanlı Tarihinden:

Korkunç ve Garip Vakalar

— Başı 21 inc sayfada —

değiştirin. Keçe ve iskifi kaldırmanız lâzımdır. Gaipten bu hususta bize tenbih ve işaret vardır! dedi.

Padişah şeyhin fesat kaldırmak ve fitne koparmak hırsile çırpındığını hissedince, hemen o gün boynunu vurdurdu.

❖

1607 de bütün Osmanlı ülkesinde içki mennedildi. Devrin şairleri bu yasak için şu beyitleri düzdüler:

Kalbi aşk gibi viran ettiler meyhaneyi
Bivefalar ahdine döndürdüler peymaneyi

❖

1789 da Üçüncü Selim kadınların açık renk ferace giymelerini, ziynet taşımalarını, sokaklarda elmas ve pırlanta ile dolaşmalarını mennetti ve şu hattı hümayunu çıkardı:

«Kadınların çarşı ve pazarlarda açık renk feracelerle gezip edepsizlik (!) ettiklerini duydum ve gördüm. Bundan sonra açık renk ferace, fazla açık yaka giydirilmiyecek. Herkes ırzı ve edebile gezecek, terzilere dahi bu çeşit edebsiz elbiseler dikmemeleri tenbih olunsun!»

.

1643 - 1645 yıllarında İstanbul müthiş bir pahalılık içinde yüzüyordu. Et sekiz akçeden on üç akçeye çıkmıştı. Ekmek de, sair yiyecek de iki misli pahalılaşmıştı.

Halk hergün divana başvurur, pahalılıktan şikâyet ederdi. Halkın bu müracaatlarına karşı bütün yiyecek emtiasını ellerinde tutan ocak ağaları şu cevabı verirlerdi:

— Bu şehir zenginler şehridir, fukara şehri değildir, parası olmıyan varsın Anadoluya gitsin, bolluktur, bulamaç yesin!

❖

1591 de Şamda garip bir doğum vakası görüldü; Şam alay beyi Bekir beyin karısı, çeribaşı kızı Ayşe hatun bir Cuma günü vaktinden üç ay sonra ikiz doğurmuş, arkasından birbiri ardına 12 çocuk dünyaya getirmiştir. Çocukların ikisi erkek, on ikisi kız idi.

❖

1646 da bir gün sarayda kara ihtiyaç görüldü. Deli İbrahim derhal karın Keşiş (şimdiki Ulu) dağından getirilmesi emretti. Bursa kadısı bu işe memur edildi. Fakat kadının karlar arasında kaybolduğu şuyu buldu. Kadı İdris efendi bir müddet sonra ortaya çıktı.

❖

1643 de Ankarada bir karışıklık oldu. Ehali kaleye iltica etti. O sırada ovada Osmanlı Saltanatının ve ocak ağalarının en nafiz uzvu alan Bektaş ağanın kısrakları otlıyordu. Karışıklıktan kaleye kısraklar alınacak iken (!) insanlar alındı, Beştaş ağa kızdı, derhal Ankara kadısını idam ettirdi.

❖

1646 yılı sonlarına doğru Celâlî Hasan ağa, bir voyvodalık için rüşvet vermiş, fakat hakkı gasbedilerek memuriyeti bir başkasına kayırılmıştı. Sipahilerin elebaşılarından olan ağa, dert yanmak üzere İstanbula geldi. Memuriyetini elde edemiyeceğini anlayınca, verdiği rüşveti geri almak istedi. Vermediler, kalkıp payitahtan uzaklaşmasını emerettiler.

Hasan ağa ayak diredi. Nihayet verdiği rüşvetten ancak 30 kesesini geri alabildi. Giderken ocak ağalarına:

— Bizi mahzun ve mağdur yollayıp o vilâyetlere acımazlar mı? dedi.

Ağalar Hasan ağanın isyan bayrağını çekeceğini, bir sürü Celâlî ile soygunculuk yapacağını biliyorlardı. Böyle olduğu halde:

— İstanbuldan kalkıp gitsin de, isterse Anadoluyu ateşe yaksın! diye haber gönderdiler.

Sağlam Bir Vücutta Sağlam Bir Ruh Bulundurmak İstiyoruz

Yazan: Yaşar SİHAY

Bundan iki sene evvelisi Prag'da bulunan muharrir arkadaşlarımdan, Dimitri J. Toseviç, Çek lisanile bastırmış olduğu bir eserini bana göndermek lütfünde bulunmuştu. Bu eserin adı (Modern Türkiye) idi. Ben, Çek lisanını bilmediğim için, yine Çek dostlarımdan birisine okutarak muhteviyatını öğrenmiştim. Eserden, Bay Toseviç'in bu kıymetli kitabı meydana getirmek için, katlandığı fedakârlıklar apaçık göze çarpıyor ve Atatürk Türkisini pek yakından tetkik etmiş olduğu anlaşılıyordu. İki sene sonra, birkaç gün evvelisi de Bay Toseviç'in bir kitabını daha almış bulunuyorum. Bu da memleketimizde kendi dilimizle basılmış olup

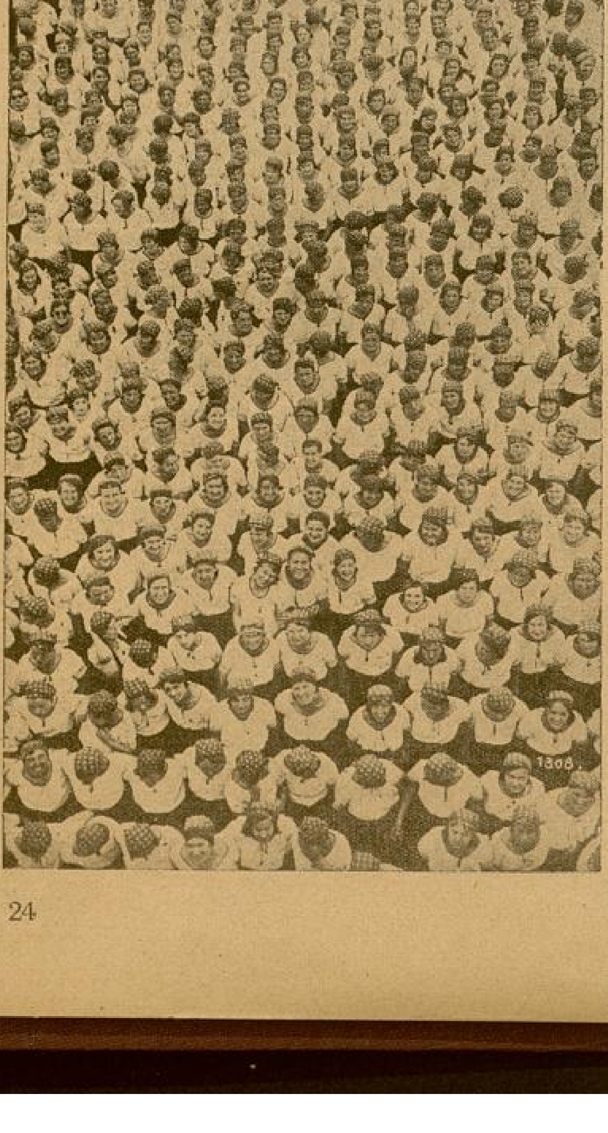

Sokol teşkilâtına mensup Çek kadınları ordusu.

adı (Dünkü ve Bugünkü Çekoslovaky... Bu kıymetli kitapta da gözüme çarpa... gâne nokta da: Çeklerin Sokol adı... şıyan ve iki milyon azası bulunan ge... jimnastik teşkilâtı oldu. Ve bu sayı... okuduktan sonra, «Sağlam bir vücutta... lam bir ruh bulundurmak istiyoruz» ba... yazıyı yazmaktan kendimi alamadım.

Geçen aylarda siyasî, iktisadî ve... keri büyük bir buhran atlatmış olan... koslovakyadaki bu teşekkül, arsıulusa... şöhrete malik olup, lüzumunda bu ... lerin içerisinden orduya tam mana... talim ve terbiye görmüş, başlıbaşına... nüllü bölük ve alayları veriyormuş... teşkilâtı 1859 da (Çek Jimnastik So... tesi) namı altında kuranlar doktor M... lav Tyoş ile Bay Jindrich Fügner imi... Bilâhare (Çek Jimnastik Sosyetesi... millileştirilerek Sokol adı vermişler. ... yette yalnız Prag'da kurulmuş olan... kollar bukadarlıkla iktifa etmemiş, ... alanlarında da büyük yararlıklar gö... mişler. Ve zamanla memlekete olan h... leri görülerek, Çek topraklarının en ... köşelerine varıncıya kadar Sokol yu... açılmış. Son buhranlı günlerde Sok... vatanlarına Almanların saldırdıkları... rünce ordudan evvel bütün mühim... taları işgal etmişler. Bu da, sırf or... biran evvel harekete geçerek yorulm... için imiş. Ve bu teşkilât, gitgide ... manla gerek Çek milleti ve gereks... ordusunun büyük bir ümidi olarak k...

*
* *

Umumiyetle tarih demek, bütün... niyete şamil olmak üzere, ilk hilkatde... mevcudiyeti idame edebilmek için, ... bir münazaa ve bir mübareze dem... Ve bunların arasında yaşamak kabiliy... gösteremiyenler ölmeğe ve ezilmeğe ... kûmdurlar. Onlarla beraber olanlar... ayni hataya düşerler. İşte, bunların hab... ile milletler öldürülüyor. Bir milletin ... kadderatı harp meydanında tesbit e... mez. O, harpten çok evvel tesbit edil... tir. Dünyaya gelip giden milletlerin i... sinde bir tanesi yoktur ki, kalabalık v... hut az olsun, kaybolabilsin. Her za... bir kuvvete ve bir kıymete sahip ol... kalmışlardır. Fakat, aksine olarak, ... millet, bir inkıraza, bir inhilâle düşe... Çünkü dermansızdır, hissizdir ve ze... İşte, bu dermansızlık, hissizlik ve ze... onu bu inhilâle ve inkıraza sürekler. ... çük olan milletler, diğerlerinden daha... yade inkişafa, harekete ve faaliyete ... taçtırlar. Böyle küçük olmalarına rağ... insaniyetin faideli bir uzvu, bir azası ... labilirler. Ve bu normal inkişafları... bilhassa, terakkiye doğru yürümek me... riyetindedirler. Haricî hiçbir tesir, ... ve maddî hiçbir kuvvet, milletleri ... edebilemez. Zira, milletler hayatları...

umumiyetle terakkiye doğru bir inkişaf gösterdikleri zaman, onu imha imkân dahilinde değildir. Bizim için de milletimizi böyle bir faaliyet içine sokmak bir zaruret ve vazifedir. Ve bu, hayatımızın bir emniyet tertibatıdır. Cismanî, ruhî ve ahlâkî sıhhat ve sağlamlığımızı temin ve muhafaza etmek bir vazifedir. Bunu, geri fikirlilerin ve batıl itikatlıların tesadüflerine terkedemeyiz. Ve millî hayata karşı yapılacak böyle bir suikasde asla müsaade edemeyiz.

Bizim gibi, onyedi milyon mevcutlu bilhassa, içinde yaşadığımız zamanın tesadüflerine terkedilmiş olan bir kavim, iki ihtimal karşısındadır. Ya millet dermansızlıktan yokolur, yahud da yaşamak istediği için, diğerlerinden farksız olarak her noktai nazardan onlar gibi, aynı karakteristik faaliyeti gösterir. Bu da, şu neticeye varır: istiyenler, istemiyenlerden daha güzel şerait içinde bulunabilirler.

Bizim için, yerde sürünmek değil, fakat uçmak lâzımdır.

Yarı yola değil, maksat olan yola varmak gerektir. Ya hep, ya hiç. Bu, pek tabiî olarak gayretin şiarı olmalıdır. Burada, bütün bir hakikatı anlamak, ona karşıdan durarak bakmak ve sonra da arkasından koşmak icabeder. Bizi yükseltebilecek, bizi kurtarabilecek sadece budur. Bu kuvvet bu işle tam bir faaliyet içinde iştirâk etmemek veyahud da onunla az bir surette uğraşmak tam bir ihanettir. Asıl kuvvet sağlamlıktır. Zamanla beraberce kuvvetlenir. Bunun arasında, ne

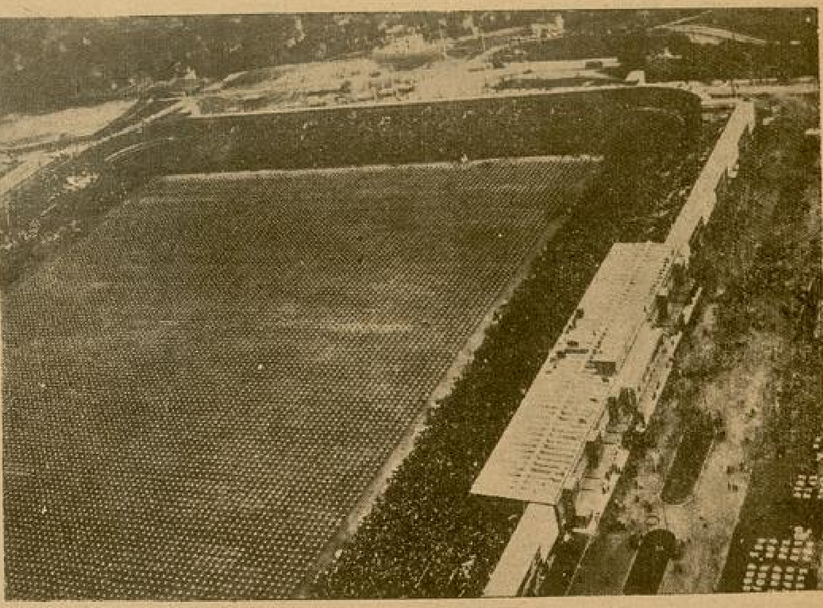

Prag Stadında 70 000 Sokol beden hareketleri yaparken.

hayata, ne hırsa, ne şahsî menfaate ve ne de egoist haraketlere yer verilemez.

Sadece, tesbit edilen zaman zarfında daha cesur olmağa gayret edilir. Burada bütün millet ayakta, tek bir kahraman halinde mukavemete hazır bulunmalıdır. En iyi müdafaa eden millet en kuvvetli millettir. Silâhlar elde harp emri verilemez. Bu harp emri, yüz defa bin defa tekrar edilsin. Fakat, bunun için herşeyden evvel, silâhları tutabilecek ve o elbiseyi giyebilecek gençliği yaratmak lâzımdır. Harp zamanında milletini müdafaa etmesini istiyen, sulh zamanında herşeye mukavim bir surette yetişmeli ve hertürlü disiplini kabule hazır bir vaziyet almalıdır. Bu suretle, her taraftan kılıcını parlatabilir. Ancak böylece de vatanına hücum etmek istiyen düşmanları kendi hududundan dışarıya atabilir. Bunlara dikkat edilirse o zaman : sağlam bir vücutta sağlam bir ruh, bulundurulmuş olacaktır.

Gözlerindeki Pırıltı

— Başı 5 inci sayfada —

düf beni yükseltti. İlk defa olarak bir romanım basılmıştı. Artık işimi bırakmış, bütün günlerimi yazmağa hasretmiştim. Şimdi şık bir evim, herşeyim vardı. Bütün hülyalarım hakikat olmuştu. Fakat içimde hiç birşey değişmedi. Güzel evinin dekoru içinde dolaşan Nesrin, bir şefkat ve sevgi fıkarasıydı.

Etrafım sıkı bir takdir halkasiyle çevrilmişti. Seviliyordum, beğeniliyordum. Fakat bütün bunlar önümde yıkılıyor, çöküyorlardı ve ben 8 yılın ardında kalmış olan bir hayale koşuyordum. O, bir alçaktı. Evet, buna rağmen onu seviyordum. Hattâ eskisinden daha çok... İstiyordum ki benim içimde yaşıyan Cevat canlansın, onun yanıbaşında oturayım ve o sıcak parmakları saçlarımda mırıldansın.....

Mağmum, karanlık bulutlu bir akşam. Şöminenin karşısında okuyordum. İşte benim 8 yıllık hayatımın sayısız ıstırap gecelerinden biri daha başlıyordu. Akşamın sessizliği içinde yağmurun şırıltılarına karışan sert ve hakaretli sözler kulaklarıma kadar geldi. Pencereye koştum. Kapının önünde polis, birisini azarlıyordu. Ve bizim evi gösteriyordu. Hizmetçi ile beraber kapıyı açtık. Hizmetçi sordu.

— Ne var, ne oluyor ?

Polis, akşamın karanlığında zorla görebildiğim bir karaltıyı işaret ederek:

— Kapıyı kurcalıyordu, dedi.

Adam itiraz etti.

— Hayır.. yağmur çok yağıyordu, ıslanmamak için orada duruyordum.

İsim veremediğim bir hisle sarsıldım. Bu kalın ve ılık ses kulaklarımın dibinde:

— Sizi seviyorum Nesrin, der gibi oldu. Çılgın gibi ileri atılmamak için kendimi zor tuttum.

— Biraz içeri girin içerde dinlenirsiniz ? dedim.

Polis şaşkın kalakalmıştı. Karaltı sendeledi.

— Teşekkür ederim, gideceğim.

— Rica ederim.

Sendeliyerek içeri girdi. Hizmetçi, sırtındaki soluk paltoyu alarak uzaklaştı. İkimiz karşı karşıya orada kaldık. Hayat bu sefer bizi bambaşka bir dekor içinde karşılaştırmıştı. Parlak elektrik ışıklarının kıvılcımlandığı mermer taşlıkta giyinişlerimiz ile tamamile başka bir âlemin insanları gibi görünen biz, bugün belki her zamankinden daha yakın, daha candandık. Herşey değişmişti. Hayat bizi binbir kalıba sokmuştu. Fakat yalnız bir pırıltı... Senelerin bile bütün gayretlerine rağmen öldüremediği o pırıltıyı gözlerinde görüyordum. Cevat başı önünde, oraya düşmemek için gayret sarfediyordu. Koluna girdim.

— Biraz gayret Cevat, odaya kadar yürüyebileck misin ?

Başını kaldırdı. Soluk çehresinde parlıyan iki siyah göz, bana bir bahar dekoru içinde aşkını söyleyen Cevadın gözleriydi.

Şöminenin karşısına oturdu. Onun dizleri dibine çökmüştüm. Vaziyetinin sebebini izah için konuşmak, birşeyler söylemek istediği belli oluyordu. Bir aralık dudakları kımıldadı. Avrupada bir çılgın gibi parasını nasıl sarfettiğini anlatmağa kalkıştı.

Başımı kaldırdım ve gözlerimde parlıyan yaşlarla yüzüne baktım:

— Cevat, bunları anlatmağa ne lüzum var yeter artık, onları unutalım.

— Hayır Nesrin, ben artık burada kalamam. Senin bu iyiliğin, yüksek kalpli ve merhametli oluşundan ileri geliyor. Bana acıdığını görmek istemem. Bu ıstırap beni öldürür.

Ellerini tuttum:

— Cevat, eğer içinde sevginden bir parça kalmışsa gitmiyeceksin...

Sarsıldı :

— Seni seviyorum Nesrin. Bunu senden ayrıldıktan sonra daha çok anladım. Fakat kendi kendimi dąima aldattım.

Başımı dizine dayadım. Artık gözlerimi kapamağa ve hayalimde yeşil kırların ortasındaki Cevadı aramağa lüzum yoktu. Gözlerimi kaldırdım ve ona baktım... ağlıyordu.

TOREADORLAR

Bugün kardeş kardeşi boğduğu bir memleket varsa o da İspanyadır. İspanyolların en büyük zevklerinden birini teşkil eden boğa güreşidir. Bu, asırlardanberi İspanyada kaybolmıyan bir âdettir. Bu boğa güreşçilerine İspanyollar Toreador ismini vermektedirler. Bir İspanyol için Toreador olmak en büyük şereflerden biridir. İspanyollar ufak yaştan Toreador'luğa merak ederler. İspanyollarca büyük bir spor addedilen boğa güreşçiliğinin en fazla tatbik edildiği vilâyetler Valansya, Andolusya ve Karmen dir. Toreador olan bir genç her zaman için kellesini koltuğu altında taşıyor demektir.

İspanyanın birçok yerlerinde boğa güreşçisi yetiştirmek için, hususî mektepler vardır. Bunlar, küçük yaştan ücretle talebe kabul ederler. Tahsil müddeti altı senedir. Bu müddeti doldurduktan sonra Toreador olduklarını isbat eden birer diploma ile dışarıya çıkar ve istedikleri yerde müşkilâta maruz kalmadan boğa güreşçiliği yaparlar. Bu nevi güreşçilik yüzünden milyonlarca peçetaya sahip olanlar pek çoktur. Bir İspanyol toreadoru karşılaştığı boğayı ya öldürmek veyahut ta yaralayıp bitkin bir halde yere yıkmak mecburiyetindedir.

Toreador nasıl yetişir ?

İspanyanın birçok vilâyetlerinde bulunan bu güreşçi mekteplerinin adı Scuola Toreadora'dır. Burada gençlere büyük bir itina ile bakılmaktadır. Bir çocuğun mekteptekî masrafları siyah kadife üzerine sırma ile İspanyol dilberlerinin işledikleri cepken ve kamadır. Boğa güreşi için lâzım olan pelerini ise, güreşe gireceği gün stad sahibi tarafından hediye edilir. Bu, adeta bildiğimiz pelerinlerden olup içi alev kırmızısı ve dışı parlak siyah atlastandır. Çocuk bu sırmalı elbise ile kamayı tedarik ettikten sonra ufaktan ufağa tecrübelere başlar. Bu tecrübeler, ilkönce, boynuzlarla yapılır. Bilâhare derece derece azgın boğalarla karşılaştırılmak suretile çocuk toreador olarak yetiştirilir.

İki senelik bir tecrübeden sonra, bunların içlerinden toreador olmak istidat ve kabiliyette olanlara fazla ehemmiyet verilir. Çocuklar Scuola Toreadora başlarken İspanyol âdetleri mucibince büyük merasim yapılır ve toreador olduktan sonra da merasimle mektebi terkeder.

Boğa güreşleri için hususî surette sahalar inşa olunur. Güreşçi ile boğanın karşılaşacakları demir çember içerisinde olup zabıta da her ihtimale karşı emniyet tertibatı alır. Toreador elindeki pelerinini omuzuna atarak bir elinde şapkası diğer elinde de boğayı paralıyacağı kaması bulunur. Meydana gelir gelmez güreş meydanında çılgın bir alkış başlar. Etrafına dönerek halka selâm verir. Sonra, getirilen boğa ile hafif hafif şakalaşmağa başlar. Bu şakalaşma gittikçe kızışır. Boğayı kızdırmak için toreador'un kullandığı yegâne şey elindeki kırmızı atlastan pelerindir. Hayvan bunu gördükçe, şiddetli kızar ve güreşçinin üzerine saldırmağa başlar. Burada, toreadora düşen vazife ya onun boynuzları altında ölmek, veyahut ta onu cansız yere sermektir. Ve eğer, bu hücumlarında muvaffakiyet gösterip hayvanı yere serebilirse, halkın elleri üzerinde büyük bir halâskâr gibi götürülür. Fakat, şunu da itiraf etmek lâzımdır ki, kan dökmekten hoşlanan İspanyollar, bu işte yüzde altmış beş muvaffak olmaktadırlar. Bazan de şansları fena gider, o zaman, boğanın boynuzları arasında can vermeğe mahkûm olurlar. Bu şekilde ölenler her şehrin toreador mezarlıklarına birer kahraman suretile gömülmektedirler. Toreadorluk sınıf farkı olmadan herkesin heves ettiği bir spordur. Bilhassa, bunların içerisinde sayısız zadegân sınıfına mensup markiz, kont ve baronlar vardır. Hattâ, bugünkü sürgün İspanya kralı on üçüncü Alfons ta müthiş bir toreadordur. Hayatında beş defa güreştiği boğayı öldürmüştür.

Bunun kaldırılması için, Papalar asırlardanberi İspanyol hükûmeti nezdinde, teşebbüslerde bulunmuşlarsa da bir türlü bunun önüne geçememişlerdir.

İki senedenberi devam eden harp yüzünden bir müddet için unutulmuş olan boğa güreşçiliği bu sefer tekrar milliyetçilerin istirdat ettikleri araziler üzerinde inkişaf etmeğe başlamıştır.

En güzel kastanyetlerin dinlendiği bir diyarda hergünkü gazetelerin bir de (ölen Toreador'lar) başlıklı sütunu vardır. Günde bu sayfalarda aşağı yukarı yirmi otuz kişiye rastlanılmaktadır.

İspanyolların boğa güreşine dair bir de güzel darbımeselleri vardır:

Chi non esta Toreador
Non pué essiere un buen Matador.

Bunun Türkçesi:

İyi bir boğa güreşçisi olmıyanlar, iyi kasap ta olamazlar. Bu fikri nazarı itibare alacak olursak, İspanyadaki kasapların hepsinin toreadorluktan yetişmiş olduklarına inanmamız lâzım gelecek.

Posta masrafı bize

50 %

TENZİLÂT İL[E]
SATIŞ

Kitabın adı	Yazan
Unutulan Adam	Nazım Hikmet
Denizaltı Gemişile Yeryüzünü Dolaşma	Muallim İlhami
Piyer ve Jan	Hayri Akyürek
Bir Kız Böyle Düştü	Cemal Ataç
420 Yıl Sonra	Muallim Hüsnü
Danunçuyo	Yaşar Sihay
Turgut Reis	Ali Rıza Seyfi
İskitler	Heredot
Tercümeye Dair Mülâhazalar ve Tatbikata Ait Nümuneler	Ali Kemali
Şemsettin Sami	Hikmet Turhan
Yeni Bir Cihan Harbi	General Ludendo[rff]
Andre	İsveç Antropolo[ji] Coğrafya Heyeti
Scott	Miralay Scott
Kristof Kolomb	M. N. D.
Vilhelm Tell	Mustafa Şerif
Jozef Pilsudski	—
Pedagoji	Osman Nuri
Psikoloji	Münir Raşit
Mektepte Psychanalyse	H. Hüsnü
İlkmektep Çerçevesi İçinde İş Mektebi	Mansur Tekin
İlk Toplu Tedrisin esası olmak üzere Hayat Bilgisi	F. Gündüzalp
Hayat Bilgisinin Resimli Tedrisi (Dört mevsim)	Hıf. Raşit
Test Usulü	İbrahim Naci
Mektepte Aile ile Elbirliği	M. Nedim - M. Nureddin
İş Ünitesi	M. Emin Soysal, Esat Onaskut, Sabahat Sıtkı, Nazi[...]
Yazı Kitabı	Aka Gündüz
Fransız Edebiyatı	Vasfi Mahir
Halk ve Ahlâk	A. Nihad
Parlak sevinç - Darülfünun Gençliğine	Mustafa Şerif
Ziya Paşa	Hayatı - Tercibend - Terkibiben[d]
Turan ve Türkler	Fuat Şükrü
En G. Türk Manileri	Vasfi Mahir

İkizler Serisinin En Güzeli

Türk İkizler[i]

Yazan : CAHİT UÇUK

Satıldığı yer: Ankara Çocuk E[sir]geme Kurumu Genel Merke[zi]

KORSAN

— Başı 15 inci sayfada —

Artık anlatıyordu. Yıllardanberi dost yaşamış bir insanın açık samimiyetile konuşuyordu. İsyanla, mücadeleyle, bir sürü küçülüşle dolu hayatını, gelişigüzel - hatıralarının kelimelerine akmasile - kopuk kopuk çiziyordu.

Kadınlıklarını, çirkin bir çıplaklıkla sokaklara dökenlerin küçülüşlerini, geçici bir heves uğruna çocuklarını damgalayanların annelik duygularını; debdebe uğruna, faziletini boyaya, ipekliye gömen genç kızların şuursuzluğunu sayıyordu:

— Kadınlar, onlara olan itimadımı, hürmetimi yok ettiler. Onlar için beslediğim bütün güzel duygularımı kuruttular, diyordu. Kafamda yarattığım kadınlık mefhumu yok artık. Kadın, benim için öyle boş, öyle manasız bir mahlûk ki bugün!.

Sözleri bunlarla yaşarken duyduğu şuurlu küçülüşü çiziyor; ve o, bu keskin hatlar içinde, dudaklarının yanına çizilen - pişmanlığın çok küçük kalacağı - bir iç üzüntüsile konuşuyordu. Neler görmüş, ne felâketlerle karşılaşmıştı. Kaç kere ölümle kucaklaşmıştı:

— Geçen hayatım öyle kötü, öyle azap verici ki!.. İçinde, sonsuz bir ihtirasın kaynaştığını duyan bir insan düşün... Bol bir parayla kötü bir muhitin ortasına başı boş salıverilmiş bir çocuk. Bir yerde duramıyan, heyecanlarını bir yerde susturamıyan; gözü bağlı, her açılan kucağa, her çağıran bakışa koşan çılgın bir adam. Geçen yılların uzun çırpınmaları bu ihtirası susturdu ama!.. Görüyorsun ne kadar ihtiyarladım, cesaretim, kuvvetim yok artık. Eski mücadeleci genç öyle uzakta kaldı ki!..

Halbuki, henüz yirmi beş yaşında idi. Yüzü çocuk, başı çocuk, bakışları çocuktu. Kim nasıl tahmin ederdi ki bu temizlikler altında karanlık bir yaşayış saklıdır.

Genç kız şaşıyordu. Bu kadar buhranlı günlerde.. böyle, şehvetli ve basit bir muhitte nasıl temiz kalmış, nasıl bu kadar okumuş, olgunlaşmıştı. Çünkü bu baş, sadece süflî arzularla yaşamış bir adamın manasız başı değildi.

Dönüyorlardı. Genç kız:

— Sen muhakkak ki iyi bir insansın... dedi. Mademki geçirdiğin hayatın karanlığını görebiliyorsun... Kafanı, duygularını kısa bir zaman için işgal eden ihtiraslar sathî bir sarsıntıdan başka birşey bırakmaz. Asıl benliğin, ruhun senin haberin olmadan iyi duygularla işlenmiş. Bir nehir düşün.. Büyük bri fırtına ile taşıyor. Etraftaki otları sürükliyen çoşkun bir atılışla koşuyor... Fırtına durduğu zaman nehrin yatağını aşan suları bulabilir miyiz?.. Yalnız etrafta geçip giden suların bıraktığı izler vardır. Fakat bunlar da ebedî değildir. Kısa bir zamanda bu izlerin üstündeki nebatın daha yeşil, daha canlı olduğunu fark ederiz. Farzet ki, hayatına sükûnet getiren böyle bir fırtına geçirmişsin.. Ya düşün, bunların içinde benliğini, şuurunu, bütün güzel duygularını kaybetseydin?!

— Bütün bunlar, duyduğum günden kuvvetli, yavrum. Bütün duygularım hiç değişmeden içimde. Fakat bilir misin ne kaybettim?.

Genç kız - itimadını - diye sözlendi. Genç adam hayretle, takdirle - zekisin - diye mırıldandı. Zaten konuştukları müddetçe, her sözünü hayretle karşılamış; her buluşu, her fikri karşısında, yeni birşey keşfetmiş insanların şaşkınlığıyla uzun bir aferin çekmişti!.

Genç adam coşmuştu. Mütemadiyen konuşuyordu. Kendisinin, macera ile dolu günlerinden birinde arkadaşların taktığı bir de ismi vardı. - Korsan - Halbuki denizi hiç sevmiyor, hattâ ondan korkuyordu.

Genç kızın gözleri yine daldı. Korsan kelimesi onu yine uzun yılların ötesine sürüklemişti!..

Ona çok küçücükken çocuk uykularına giren bir korsan hikâyesini anlatmışlardı. Bu hikâyeyi köyde herkes bilirdi. Bir efsane miydi, yoksa, bazılarının inandığı gibi hakikaten yaşamış mıydı, bilmiyordu:

— Bu, kimsenin nereden geldiğini bilmediği Herkül kadar kuvvetli bir adammış... Köydeki rivayete göre, uzak kıyılardan birinde mert, dürüst bir balıkçı imiş. Bir sefer dönüşü, karısını yabancı bir adamın kollarında bulunca engin denizlere açılarak kıyıların başına belâ kesilmiş. Genc kızın köyüne kızıl bir batıdan geldiği için ona - Kızıl Korsan - demişler.

Kızıl Korsan, kocasından başka bir erkeğe bakan kadını; karısını aldatan adamı; çocuğunu damgalıyan anayı; ihtirasların elinde oyuncaklaşan genç kızı hiç acımadan korkunç bir şekilde öldürerek dalgaların kollarında sahillere gönderirmiş. Öyle büyük bir korku sarmışki köyü, kimse fenalık yapmak değil, böyle birşey düşünemezmiş bile!..

Bu köyde çok güzel ve kimsesiz bir balıkçı kızı varmış. Topuklarını döğen uzun örgülü saçlı, mehtaplı gecelerin nefti gölgelerini taşıyan mahmur gözlü, gül penbe tenli bir kızmış bu!.. Birçok âşıkları varmış.. Fakat herkese - Kızıl Korsanı - sevdiğini söylermiş.

Genç kızlar korkunç bir şekilde tasavvur ettikleri korsanı seven bu kızdan çekinir; genç adamlar, pembe tenine, olgun vücuduna, mahmur gözlerine bakarak içlerinden korsana küfür savururlarmış.

Sayıları günden güne artan bu âşıkların sevgileri bir gün gene dönmüş. Ve ne olursa olsun genç kızı dağa kaldırmağı düşünmüşler. Bir akşam ansızın kızın üstüne hücum edip yola düzülmüşler. Fakat büyük bir kayanın arkasından bir gölge fırlamış. Korkunç bir ses:

— Bırakın kızı alçaklar!.

Diye haykırmış. Şaşıran âşıklar karşılarında kıvılcımlı gözlü, geniş göğüslü bir yabancı görmüşler. Üstüne hücum ettikleri zaman, bir arslan gibi döğüşen yabancı, hepsini dehşetle titretmiş. Hepsinin kafasında aynı isim şimşeklenmiş.. - Kızıl Korsan - ve hepsi birden kaçmışlar!...

Genç kız, temiz yüzünün en müşfik gülüşile yabancı adama yaklaşmış... Sesinin en sıcak, en yumuşak ahengile:

— Kızıl Korsan yardımcın olsun yabancı, demiş. Beni bu haydutların elinden kurtardın. Ben, hiç tanımadığım korsanın, hiç tanımıyacağı sevgilisiyim!..

Genç adam gözlerinin kıvılcımları ıslanıncaya kadar, genç kıza bakmış... Sonra kızı çelik kollariyla kucaklıyarak kükreyen dalgalara yürümüşler. Kız hiç isyan etmemiş.. Korsanını, gözlerinin hiç kimsede görmediği kıvılcımlarından tanımış!.. Onları bir daha görmemişler. Fakat asırlar geçtiği halde babadan oğula intikal eden korsan, kara vicdanların karşısına ölüm tehlikesi gibi dikilirmiş!.,

Genç kız dalgın dalgın başını salladı. Çocuk uykularına giren bu korsanla, karşısındaki yorgun adam arasında ne büyük bir tezad vardı. Ayrılıyorlardı. Genç adam: — Ne zaman istersen gelirim, dedi. Beni bir ağabey, yahut bir fikir arkadaşı kabul et olmaz mı yavrum? Genç kız gülerek cevap verdi:

— Hay hay korsan ağabey!...

YENİ BASILDI

RIZA TEVFİK
HAYATI
ve
ESERLERİ

R. G. ARKIN

Basan ve satan
Resimli Ay Basımevi Türk L. T. şirketi
Fiatı: 60 kuruş
(216 sayfa 6 tablo)

ON SENE

GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hala sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyiçe besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besliyeci madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zamanda genç ve güzel bir hal alıyorlar.

"TOKALON„ kreminin "pembe„ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise "TOKALON„ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.